

پیامبر اکرم (ص):

رَجَبُ شَهْرِ اللَّهِ، وَشَعْبَانُ شَهْرِي، وَرَمَضَانُ شَهْرُ أُمَّتِي

ماه رجب، ماه خداست و ماه شعبان، ماه من است و ماه رمضان، ماه امتم

جزوه درس: حکومت مهدوی و وظایف منتظران

حکومت مهدوی

حکومت مهدوی و وظایف منتظران

مقدمه

موضوع مهدویت از دیرباز در گستره فرهنگ اسلام مطرح بوده است و در این راستا تألیفات گران سنگی به رشته تحریر درآمده است، هر کدام از این کتاب‌ها دارای سبک و منطق خاص خود هستند و برای اهداف علمی، ترویجی، تبلیغی و یا پاسخ به شبهات تألیف یافته‌اند.

فصل اول: ضرورت طرح مباحث مهدویت و کلیات امامت

در هر بحثی پیش از پرداختن به مسائل آن، باید به ضرورت و بایستگی آن توجه کرد، تا با انگیزه قوی و توان کافی وارد آن شد. از این رو در ابتدا چند پرسش را مطرح می‌کنیم:

۱. آیا مباحث مهدویت، کاربردی است و یا صرفاً تئوری و حاشیه‌ای است؟

۲. آیا بحث از مهدویت و مسائل آن نیاز بشر امروز است و می‌تواند به انتظارات او پاسخ دهد؟

۳. اعتقاد به مهدویت چه تحولی در زندگی انسان مسلمان ایجاد می‌کند؟ و ...

موضوع موعود یا مصلح کل، نظریه و اندیشه‌ای نیست که در طول زمان در اذهان پدید آمده و برای تسکین دردها و ایده‌ای برای دلداری مظلومان باشد؛ بلکه هویت شیعه است که با توجه به آیات و روایات می‌توان به ضرورت آن پی برد.

در این نوشتار بر آنیم که به طور اختصار، در ابعاد مختلف به ضرورت طرح مهدویت بپردازیم:

یک. بعد اعتقادی

«اعتقاد» بنیان اصلی زندگی است؛ یعنی آن‌چه را که انسان در میدان عمل انجام می‌دهد، بی‌تردید به ساختار اعتقادی او بر می‌گردد. از این رو اگر انسان دارای اعتقاد صحیح و مستحکم باشد، در صحنه عمل گرفتار لغزش و دو دلی نخواهد شد. مهم‌ترین چیزی که به اعتقاد درست شکل می‌دهد، معرفت است.

با تحصیل معرفت می‌توان به این نتیجه رسید که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف تداوم بخش امامت ائمه هدی : است. او واسطه فیض الهی، خاتم الاوصیاء و مظهر رسول خداست، امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف طریق معرفت به آفریدگار است؛ چنان که در روایات، راه معرفت خدا و اوصاف او، شناخت اولیای خدا و امامان معصوم دانسته شده است. اینان مظهر اسمای الهی‌اند و شناخت درست آنان، می‌تواند طریق معرفت خدا باشد.

شیعه و سنی از پیامبر اکرم ^۶ نقل کرده‌اند: «من مات ولم يعرف امام زمانه مات میتة جاهلیة»؛ «هر کس بمیرد و حال آن که امام زمان خود را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است».

در برخی از دعاها مأمور شده‌ایم تا خواهان توفیق معرفت امام باشیم:

«اللهم عرفنی حجتک فانک ان لم تعرفنی حجتک ضللت عن دینی»؛ «خدایا حجت خود را به من بشناسان، اگر حجت خود را به من نشناسانی، از دینم گمراه خواهم شد».

دو. بعد اجتماعی

بشر از روزی که روی زمین قرار گرفت، پیوسته در آرزوی یک زندگی اجتماعی سعادت بخش بوده است. اگر این خواسته امکان تحقق خارجی نداشت، هرگز چنین آرزو و امیدی در نهاد وی نقش نمی‌بست؛ همان‌طور که اگر غذا یا آبی نبود، تشنگی و گرسنگی هم نبود.

«مهدویت»، فکر و اندیشه‌ای است که آثار اجتماعی فراوانی دارد، مهم‌ترین آنها، از بین بردن یأس و ناامیدی از پیکره اجتماع است. مهدویت، یعنی امیدواری به آینده‌ای روشن و پیامی رهایی بخش، به بشر سرخورده و ستم دیده و این که روزی یک مرد الهی خواهد آمد و آن‌چه مردم بدان امید دارند، تحقق خواهد بخشید.

بنابراین اعتقاد به وجود مقدس مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف امید را در دل‌ها زنده می‌کند. انسانی که معتقد به این اصل است، ناامید نمی‌شود، چون می‌داند یک پایان روشن حتمی وجود دارد، سعی می‌کند که خودش را به آن برساند و از حرکت نمی‌ایستد؛ بلکه سعی در تحقق بخشیدن آن دارد و از این رو در برابر سختی‌ها و ناملایمات تن به شکست نمی‌دهد. این بزرگ‌ترین ره آورد اجتماعی برای بشر در پرتو اعتقاد به مهدویت است.

تاریخ پیوسته شاهد شکست مکتب‌ها و حکومت‌های مختلف در صحنه جهانی بوده است. سالیان دراز، دو ایده غالب «کاپیتالیسم»، نماینده اندیشه لیبرال دموکراسی غرب و «کمونیسم»، نماینده سوسیالیسم با سلاح‌های اتمی و ... جهان را تهدید کردند و این آشکارترین دلیل بر ناکارآمدی برنامه‌ها و ایده‌های آن‌ها است.

این دو تفکر سالیان متمادی، افکار و اندیشه سیاسی جهان معاصر را تحت الشعاع خود قرار داده بود. ولی در طول سالیان گذشته یکی سقوط کرده و دیگری در حال سقوط است؛ زیرا به راحتی می‌توان چالش‌های موجود در اندیشه لیبرال دموکراسی غرب را مشاهده کرد. آن‌چه از بحران‌های اخلاقی، معرفتی، روانی و تکنولوژی و ... در آن پدید آمد، همه نشان آن دارد که این امپراطوری، در انتظار یک شکست سنگین است.

حال، تکلیف این بشر وامانده و سرگشته از ناکامی‌ها و شعارهای بی‌عمل و نظاره‌گر سراب‌ها چیست؟

بشر امروزی تشنه یک طرح و نگاه جدید در عرصه سیاسی جهان است. به واقع بشر امروز در یک عطش فوق العاده به سر می‌برد، و آن‌چه می‌تواند او را سیراب کند، فقط طرح مدینه فاضله مهدوی است.

نظریه مهدویت، یک اندیشه جهانی است و این اندیشه برای جهان و اداره آن طرح و برنامه دارد.

اگر مهدویت به خوبی تبیین شود، حرکت‌های اصلاحی در سراسر جهان جان می‌گیرد، چنان که انقلاب اسلامی ایران به عنوان زمینه و بستری مناسب برای انقلاب بزرگ امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف شکل گرفت.

چهار. بعد تاریخی

مهدویت در راستای مسأله امامت و در امتداد نبوت و خاتمیت است، از این رو در مرحله‌ای حساس از تاریخ آغاز شده و تا امروز ادامه یافته است و تا آخرین لحظه حیات دنیوی بشر نیز باقی خواهد بود. بنابراین چگونگی «امامت» از امام علی تا ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف و عکس العمل مسلمانان درباره امامت (بطور عام) و مهدویت (بطور خاص) و نیز حوادث تاریخی در این زمینه می‌تواند از موضوعات مهم و حساس تاریخ اسلام به شمار آید.

مسأله مهدویت در طول تاریخ مطرح بوده است؛ روایات شیعه و سنی مملوّ از بشارات پیامبر گرامی به آمدن حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. موعود باوری در طول حیات تاریخی اسلام منشأ آثار فراوان بوده است.

پنج. بعد فرهنگی

یکی از وظایف ما مسلمانان، زمینه سازی و گسترش فرهنگ مهدویت و جلوگیری از تأخیر در ظهور آن حضرت است. کار در بعد فرهنگی در عرصه مهدویت به چند محور نیاز دارد:

۱. تبیین استراتژی انتظار

استراتژی انتظار؛ یعنی کلان‌نگری و به‌کارگیری همه نیروها و توانایی‌ها برای تحقق ظهور حضرت؛ این امر تحقق نمی‌یابد، مگر این‌که در این عرصه از هر گونه برنامه منفعلانه دوری کرده و خود را به یک برنامه فعال و پرتحرک واداشته تا با سازمان‌دهی همه نیروها و توان موجود به اهداف مورد نظر دست یابیم. برای تحرک لازم در این زمینه باید آینده‌نگری داشت؛ زیرا بدون تبیین روشن آینده نمی‌توان برنامه درستی تدوین کرد.

۲. آسیب شناسی

باید تلاش کرد نقاط آسیب پذیر را شناخت و سعی در حل این آسیب‌ها داشت: به عنوان نمونه، نباید با طرح افراطی ملاقات با امام زمان، اساس مهدویت را در ملاقات خلاصه کرد، چرا که با عدم تحقق ملاقات، عده‌ای دچار یأس و ناامیدی می‌شوند. همچنین بایستی مراقب باشیم، مفهوم انتظار، تحریف نشود و اندیشه‌های نادرست (مانند ظلم پذیری و ...) در جامعه حاکم نگردد.

۳. دشمن شناسی

دشمن از هر حربه‌ای استفاده می‌کند تا جلوی رشد تفکر مهدویت را در جامعه اسلامی بگیرد و یا آن را تحریف کند. با توجه به آن‌چه گفته شد (ثمرات مهدویت و ...)، اگر دشمن این کار را نکند باید تعجب کرد؛ زیرا ماهیت دشمنی همین است! باید کوشید تا با شناخت صحیح مباحث مهدویت، جلوی هر گونه تخریب و تحریف در آن را گرفت.

مفهوم و جایگاه امامت

پس از رحلت پیامبر گرامی اسلام مهم‌ترین بحثی که در جامعه نوپای اسلامی مطرح شد، موضوع خلافت و جانشینی رسول خدا بود. گروهی بر اساس آراء بعضی بزرگان صحابه پیامبر، خلافت ابوبکر را پذیرفتند و گروه دیگر معتقد شدند که جانشین پیامبر بنابر تعیین آن حضرت، امام علی است. در زمان‌های بعد دسته اول به عامه (اهل سنت و جماعت) و گروه دوم به خاصه (شیعه)

معروف گردیدند. نکته قابل توجه اینکه اختلاف شیعه و سنی تنها در شخص جانشین پیامبر نیست؛ بلکه در دیدگاه هر یک، «امام» معنی و مفهوم و جایگاه ویژه‌ای دارد که این دو مذهب را از یکدیگر متمایز می‌کند.

به نظر اهل سنت، امامت حاکمیتی دنیوی (و نه منصبی الهی) است که از ره‌گذر آن جامعه مسلمان سرپرستی و اداره می‌گردد و از آنجا که هر جمعیتی نیاز به پیشوا و بزرگی دارند، جامعه مسلمان نیز، پس از پیامبر باید برای خود رهبری برگزیند و چون برای این گزینش راه و رسم ویژه‌ای در دین ترسیم نشده است، انتخاب جانشین پیامبر می‌تواند از راه‌های مختلف همچون رجوع به آراء اکثریت مردم یا بزرگان آن‌ها یا وصیت خلیفه پیشین و یا حتی کودتا و غلبه نظامی باشد.

ولی شیعه که امامت را ادامه نبوت و امام را حجت خدا در میان خلق و واسطه فیض او به مخلوقات می‌داند؛ معتقد است که «امام» تنها به تعیین الهی است که از زبان پیامبر، پیام آور وحی، معرفی می‌گردد. این ایده به خاطر جایگاه رفیع و بلند امامت در تفکر شیعی است که امام را نه تنها سرپرست و مدیر جامعه مسلمان که بیان کننده احکام الهی و مفسر قرآن کریم و راهبر راه سعادت می‌داند. به بیان دیگر در فرهنگ شیعه، امام، مرجع امور مردم در دو بخش دین و دنیا است؛ نه آن گونه که اهل سنت معتقدند که تنها وظیفه خلیفه، حکومت‌داری و اداره دنیای مردم باشد.

نیاز به امام

برای ضرورت وجود امام، دلیل‌های فراوانی بیان شده است؛ ولی ما تنها به یک بیان ساده، اکتفا می‌کنیم:

همان دلیلی که نیاز به پیامبر را بیان می‌کند، بیان‌گر نیاز مردم به «امام» نیز است. زیرا از سویی، اسلام آخرین دین و حضرت محمد آخرین پیامبر خداست، بنابراین، اسلام باید پاسخ‌گوی تمام نیازهای بشر تا قیامت باشد. از سوی دیگر، قرآن کریم، اصول و کلیات احکام و معارف الهی را بیان کرده است و تبیین و توضیح آن به پیامبر واگذار شده است. ولی روشن است که پیامبر به عنوان رهبر مسلمان، مطابق نیازها و ظرفیت جامعه اسلامی زمان خود به بیان آیات الهی پرداخته است و لازم است برای او جانشینان لایقی باشد که همچون او متصل به دریای بیکران علم خدا باشند تا آن‌چه را پیامبر، تبیین فرموده است، بیان کنند و نیازهای جامعه مسلمان را در هر زمان، پاسخ گویند.

همچنین امامان، نگهبان میراث به جا مانده از پیامبر و نیز مبین و مفسر حقیقی قرآن کریم هستند تا دین خدا دست‌خوش تحریف غرض ورزان و دشمنان قرار نگیرد.

به علاوه «امام» به عنوان انسان کامل، الگوی جامعی در همه ابعاد انسانی است و بشر نیاز جدی به چنین نمونه‌ای دارد که با دست‌گیری و هدایت او، آن‌گونه که در خور کمال انسانی اوست تربیت گردد و در پرتو راهنمایی‌های این مربی آسمانی از انحراف‌ها و دام‌های نفس سرکش خود و شیطان‌های بیرونی محفوظ بماند.

از مطالب بالا روشن شد که نیاز مردم به امام یک نیاز حیاتی است و برخی از وظایف امام به شرح زیر است:

رهبری و اداره امور جامعه (تشکیل حکومت)

حفظ دین و آئین پیامبر از تحریف و بیان صحیح قرآن؛

تزکیه نفوس و هدایت معنوی مردم؛

ویژگی‌های امام

جانشین پیامبر که ضامن تداوم حیات دین و نیز پاسخگوی نیازهای بشر است شخصیت ممتازی است که به تناسب جایگاه والای پیشوایی و رهبری، ویژگی‌هایی دارد که مهم‌ترین آن‌ها عبارتند از:

تقوا و پرهیزگاری و برخورداری از ملکه عصمت به گونه‌ای که کوچک‌ترین گناهی از او سر نمی‌زند.

علم و دانش که از علم پیامبر سرچشمه گرفته است و متصل به علم الهی است.

آراستگی به فضائل و سجایای اخلاقی در بالاترین درجات؛

توان اداره جامعه بشری و مدیریت صحیح آن بر اساس آموزه‌های دینی؛

با توجه به صفات یاد شده برای امام، بدیهی است که انتخاب چنین فردی از توان و دانش مردم بیرون است و تنها خداوند است که به سبب علم بی‌نهایت خود، می‌تواند پیشوایان و جانشینان پیامبر را برگزیند. بنابراین از مهم‌ترین ویژگی‌های امام، منصوب بودن او از سوی خداست.

با توجه به اهمیت این ویژگی ها، به اختصار درباره هر یک توضیح می‌دهیم:

علم امام

امام که سمت پیشوایی و رهبری مردم را به عهده دارد؛ لازم است دین را در تمامی زوایای خود بشناسد و به قوانین آن آگاهی کامل داشته باشد و نیز با دانستن تفسیر آیات قرآن و احاطه کامل به سنت پیامبر به تبیین معارف دین پرداخته و به همه سؤالات مردم در موضوعات مختلف پاسخ دهد و آن‌ها را به بهترین شیوه راهنمایی کند. بدیهی است که چنین مرجع علمی می‌تواند مورد اعتماد و تکیه گاه توده‌ها قرار گیرد و چنین پشتوانه علمی تنها به واسطه اتصال به علم الهی می‌تواند وجود داشته باشد؛ به همین دلیل است که شیعه معتقد است علم امامان و جانشینان واقعی پیامبر برگرفته از علم بیکران خدایی است.

امام علی درباره علامت‌های امام بر حق می‌فرماید:

«امام آگاه‌ترین فرد است به حلال و حرام خدا و احکام گوناگون و اوامر و نواهی او و هر آن‌چه مردم نیازمند هستند.»

عصمت امام

یکی از صفات مهم امام و شرایط اساسی امامت، «عصمت» است و آن ملکه‌ای است که از علم به حقایق و اراده‌ای قوی به وجود می‌آید و امام به سبب برخورداری از این دو، از ارتکاب هر گناه و خطایی خودداری می‌کند. امام هم در شناخت و تبیین معارف دینی و هم در عمل به آن‌ها و هم در تشخیص مصالح و مفاسد جامعه اسلامی، معصوم از لغزش است.

برای عصمت امام، دلائل عقلی و نقلی (از قرآن و روایات)، وجود دارد.

مدیریت اجتماعی امام

از آن‌جا که انسان، موجودی اجتماعی است و اجتماع بر روح و روان و رفتار او تأثیر فراوانی دارد، لازم است برای تربیت صحیح و رشد او به سوی قرب الهی، زمینه‌های اجتماعی مناسب پدید آید و این در سایه تشکیل یک حکومت الهی، ممکن خواهد بود. بنابراین امام و پیشوای مردم باید توان اداره امور جامعه را دارا بوده و با استفاده از تعالیم قرآن و سنت نبوی و بهره‌گیری از عناصر کارآمد، حکومتی اسلامی را پی‌ریزی کند.

آراستگی امام به کمالات اخلاقی

امام که پیشوا و راهبر جامعه است، باید از همه بدی‌ها و رذائل اخلاقی دور بوده و در مقابل، همه کمالات اخلاقی را در عالی‌ترین حد آن دارا باشد؛ زیرا او به عنوان انسان، کامل‌بهترین الگو برای پیروان خود به شمار می‌رود.

امام رضا فرمود: «برای امام نشانه‌هایی است: او داناترین، پرهیزگارترین، بردبارترین، شجاع‌ترین، سخاوتمندترین و عابدترین مردم است».

نصب امام از سوی خدا

از دیدگاه شیعه، امام و جانشین پیامبر تنها به دستور خدا و انتخاب او انجام می‌گیرد و پیامبر، امام پس از خود را معرفی می‌کند. بنابراین هیچ فرد یا گروهی حق دخالت در این امر را ندارند.

ضرورت نصب امام از سوی خداوند دلیل‌هایی دارد از جمله:

الف. به فرموده قرآن، حاکم مطلق بر همه چیز خداوند است و همه باید تنها از او اطاعت کنند. بدیهی است این حاکمیت می‌تواند از سوی خداوند، به هر کسی مطابق شایستگی و مصلحت داده شود. بنابراین، همان‌گونه که پیامبر به وسیله خدا انتخاب می‌گردد، امام نیز به تعیین الهی، بر مردم ولایت می‌یابد.

ب. پیش از این برای امام، ویژگی‌هایی را از قبیل عصمت و علم و ... بیان کردیم. روشن است که یافتن و شناختن کسی که دارای این صفات آن هم در عالی‌ترین درجه باشد، تنها به وسیله خداوند که دانای به آشکار و نهان انسان‌هاست، امکان‌پذیر است.

همان‌گونه که خداوند در قرآن کریم به ابراهیم می‌فرماید: «من تو را پیشوای مردم قرار دادم»^۱.

بیانی جامع و زیبا از امام رضا

در پایان این گفتار مناسب است که بخشی از بیان زیبای پیشوای هشتم، حضرت رضا را که درباره مقام امام و ویژگی‌های اوست، بیاوریم:

«آن‌ها که در امر امامت اختلاف کردند و گمان کردند که امامت امری انتخابی است، نادانی کردند ... مگر مردم، مقام و منزلت امامت در میان امت را می‌دانند تا روا باشد که به اختیار و انتخاب ایشان واگذار شود؟!»

همانا امامت، قدرش والاتر و شأنش بزرگ‌تر و منزلتش عالی‌تر و مکانش رفیع‌تر و عمقش ژرف‌تر از آن است که مردم با عقل خود به آن برسند یا با آرای خود آن را دریابند...

همانا امامت، مقامی است که خدای عزوجل، بعد از رتبه نبوت و خلقت (مقام خلیل الهی)، در مرتبه سوم به ابراهیم اختصاص داد... امامت، خلافت خدا و خلافت رسول خدا و مقام امیرالمؤمنین و میراث حسن و حسین : است. به راستی که امامت، زمام دین و مایه نظام مسلمین و صلاح دنیا و عزت مؤمنان است... کامل شدن نماز، روزه، حج و جهاد و... نیز حفظ مرزها به سبب امام [و پذیرفتن ولایت] است.

امام، حلال خدا را حلال و حرام او را حرام می‌کند [و مطابق حکم واقعی پروردگار، حکم می‌کند] و حدود الهی را به پا می‌دارد و از دین خدا حمایت کرده و با حکمت و موعظه نیکو و دلیل رسا به راه پروردگار دعوت می‌کند.

امام، مانند خورشید طلوع کننده است که نورش عالم را فرا می‌گیرد و خودش در افق است، به گونه‌ای که دست‌ها و دیدگان به او نرسد. امام، ماه تابان، چراغ فروزان، نور درخشان و ستاره راهنما در شدت تاریکی‌ها و در راه‌های شهرها و کویرها و در گرداب دریاها [و نجات دهنده از انواع فتنه‌ها و نادانی‌ها] است...

امام، انیس همراه و پدر مهربان و برادر تنی و مادر نیکوکار به فرزند کوچک و پناه‌گاه بندگان در مصیبت‌های بزرگ است. امام کسی است که از گناهان، پاک و از عیب‌ها برکنار است. او به دانش مخصوص و به خویشتن داری و حلم نشانه دار است... امام، یگانه روزگار خویش است و کسی به (ساحت) او نزدیک نمی‌شود و هیچ دانشمندی با او برابر نمی‌گردد. نه کسی جای او را می‌گیرد و نه برای او مثل و مانندی یافت می‌شود... پس کیست که بتواند امام را بشناسد و یا انتخاب امام برای او ممکن باشد؟! هیئات هیئات! در اینجا خرده‌ها گم گشته و عقل‌ها سرگردان و حیران گردیده است. [در اینجا] دیده‌ها بی نور، بزرگان کوچک؛

حکیمان متحیر... و سخن‌دانان درمانده‌اند از اینکه بتوانند یکی از شوؤن یا فضیلت‌های امام را توصیف کنند و آنان همگی به عجز و ناتوانی اعتراف می‌کنند!...»

فصل دوم: امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در یک نگاه

آخرین امام شیعیان و دوازدهمین جانشین رسول خدا در سپیده دم جمعه، نیمه شعبان سال ۲۵۵ هجری قمری [۸۶۸ میلادی] در سامراء، یکی از شهرهای عراق، دیده به جهان گشود.

پدر گرامی او، پیشوای یازدهم شیعیان حضرت امام حسن عسکری و مادر بزرگوار آن حضرت، بانویی شایسته به نام «نرجس» بود که دربارهٔ ملیّت او روایات، مختلف است. مطابق روایتی، آن حضرت دختر «یشوع» پسر امپراتور روم بوده و مادرش از نسل «شمعون» وصی حضرت عیسی است.

نام، کنیه و القاب

نام و کنیهٔ امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف همان نام و کنیه پیامبر اسلام است و در برخی از روایات از بردن نام ایشان تا هنگام ظهور، نهی شده است.

لقب‌های مشهور آن حضرت عبارتند از: مهدی، قائم، منتظر، بقیه الله، حجت، خلف صالح، منصور، صاحب الامر، صاحب الزمان و ولی عصر که معروف‌ترین آن‌ها «مهدی» است. هر یک از این لقب‌ها، بیان‌گر پیام ویژه‌ای دربارهٔ آن بزرگوار است.

چگونگی ولادت

در روایات فراوان، از پیامبر اکرم نقل شده است که مردی از خاندان او به نام «مهدی» قیام خواهد کرد و بنیان ستم را واژگون خواهد ساخت. فرمان‌روایان ستمگر عباسی با اطلاع از این روایات، در پی آن بودند که در همان ابتدای ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، او را به قتل رسانند. بنابراین از زمان امام جواد، زندگی امامان معصوم با محدودیت‌های بیشتری همراه گشت و در زمان امام حسن عسکری به اوج خود رسید؛ به گونه‌ای که کمترین رفت و آمد به خانهٔ آن بزرگوار از نظر دستگاه حکومت، مخفی نبود. پیداست در چنین شرایطی باید تولّد آخرین حجت حق و موعود الهی در پنهانی و به دور از چشم دیگران می‌بود. به همین دلیل حتی نزدیکان امام یازدهم از جریان ولادت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بی اطلاع بودند و تا چند ساعت پیش از تولد نیز، نشانه‌های بارداری در نرجس خاتون مادر بزرگوار امام دوازدهم، دیده نشد.

شمایل و خصوصیات

در روایات پیامبر اکرم و اهل بیت پیامبر : شمایل و اوصاف حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان شده است که به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود:

آن بزرگوار چهره اش جوان و گندم‌گون، پیشانی‌اش بلند و تابنده، ابروانش هلالی و کشیده، چشمانش سیاه و درشت، بینی‌اش کشیده و زیبا و دندان‌هایش براق و گشاده است. بر گونه‌ی راست آن امام، خالی مشکین و در میان شانه‌اش اثری چون اثر نبوت دیده می‌شود و اندام مبارکش متناسب و دل‌رباست.

زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شامل سه دوره‌ی پرفراز و نشیب است:

۱. دوره‌ی اختفا: زندگی پنهانی آن حضرت از آغاز ولادت تا زمان شهادت امام عسکری است.

۲. دوران غیبت: از هنگام شهادت امام یازدهم شروع گردیده و تا هر زمان که به اراده خداوند ظهور کند، ادامه خواهد یافت.

۳. عصر ظهور: پس از طی شدن دوران غیبت و به خواست پروردگار جهان، امام دوازدهم ظهور خواهد کرد و دنیا را سرشار از خوبی‌ها و زیبایی‌ها خواهد نمود. هیچ کس زمان ظهور آن موعود منتظر را نمی‌داند و از امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف روایت شده، آن‌ها که برای ظهور، زمانی را تعیین کنند، دروغ‌گو هستند.

فصل سوم: دوران اختفا و پنهان زیستن حضرت

از ولادت موعود تا شهادت امام عسکری

این دوره از زندگی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در بردارنده‌ی نکات بسیار مهمی است که به بخشی از آن‌ها اشاره می‌شود:

معرفی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به شیعیان

از آن‌جا که ولادت امام دوازدهم به صورت پنهانی انجام گرفت؛ بیم آن بود که شیعیان در شناخت آخرین حجت پروردگار به اشتباه و گمراهی گرفتار آیند. امام عسکری وظیفه داشت تا فرزند خود را به گروهی از بزرگان شیعه و افراد مورد اعتماد معرفی

کند تا آنان نیز خبر ولادت او را به دیگر پیروان اهل بیت : برسانند و بدین ترتیب ضمن معرفی آن بزرگوار، تهدیدی نیز متوجه وجود آن آخرین سفیر حق، نگردد.

معجزات و کرامات

یکی از فرازهای خواندنی زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در سالهای نخستین تولد و پیش از دوران غیبت، معجزه‌ها و کرامت‌هایی است که به وسیله آن حضرت، انجام گرفته است و معمولاً این بخش از حیات آن آیت بزرگ الهی، مورد غفلت واقع شده است.

پاسخ گویی به سؤالات

آخرین ستاره درخشان آسمان امامت، در همان سال‌های آغاز زندگی، به سؤالات شیعیان در موارد گوناگون، پاسخ‌های محکم و قانع کننده می‌داد و دلگرمی و آرامش خاطر آنان را فراهم می‌کرد.

دریافت هدایای مادی

یکی از برنامه‌های شیعیان، فرستادن هدایای مادی و واجبات مالی برای امامان معصوم : بوده است و آن بزرگواران پس از پذیرفتن آن‌ها، از نیازمندان جامعه رفع نیاز می‌کردند.

نماز بر جنازه پدر

آخرین فراز از زندگی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، در دوران اختفا و پیش از شروع غیبت، نماز خواندن آن حضرت بر جنازه پاک پدر بزرگوارش است.

فصل چهارم: امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در آینه قرآن و روایات

الف. قرآن

قرآن کریم، چشمه زلال ناب‌ترین معارف الهی و ماندگارترین حکمت‌ها و دانش‌های مورد نیاز بشر است. قیام و انقلاب آخرین سفیر الهی از بزرگ‌ترین حقایق جهان است که در آیات فراوانی از قرآن کریم، به آن اشاره شده و روایات بسیاری در تفسیر آن آیات نقل گردیده است که به چند نمونه اشاره می‌کنیم:

در سوره انبیاء آیه ۱۰۵ آمده است: «وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ»؛ «همانا در زبور پس از ذکر [تورات] نوشتیم که زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد.»

امام باقر فرمود: «مقصود از بندگان شایسته‌ای که زمین را به ارث می‌برند، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و یاران او هستند.»

و نیز در سوره قصص آیه ۵ می‌فرماید: «وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ»؛ «و ما اراده می‌کنیم بر مستضعفان زمین، منت نهیم و آنان را پیشوایان مردم و وارثان زمین قرار دهیم.»

امام علی فرمود: «مقصود از مستضعفان، خاندان پیامبرند. خداوند پس از تلاش و رنجشان، «مهدی» این دودمان را بر می‌انگیزد و آنان را به اوج شکوه و عزت و اقتدار می‌رساند و دشمنانشان را به سختی ذلیل می‌سازد.»

ب. روایات

موضوع امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از موضوعاتی است که روایات بسیاری درباره آن در اختیار ماست؛ به گونه‌ای که درباره مراحل مختلف زندگی آن حضرت همچون ولادت، دوران کودکی، غیبت صغری و کبری، علائم ظهور و روزگار ظهور و حکومت جهانی، به طور جداگانه احادیثی از پیشوایان دینی موجود است.

پیامبر گرامی اسلام فرمود: «خوشا به حال آن که مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را ببیند و خوشا به حال آن که او را دوست بدارد و خوشا به حال کسی که امامت او را باور داشته باشد.»

امام علی فرمود: «منتظر فرج (آل محمد) باشید و از رحمت خدا نا امید نگردید؛ به‌راستی که محبوب‌ترین کارها نزد خداوند بزرگ، انتظار فرج است.»

امام سجاد فرمود: «کسی که در دوران غیبت قائم ما بر دوستی ما ثابت قدم باشد، خداوند پاداش هزار شهید از شهدای بدر و احد به او عنایت فرماید.»

امام کاظم فرمود: «امام از دیدگان مردم پنهان می‌شود؛ ولی یاد او از دل‌های مؤمنان فراموش نمی‌شود.»

فصل پنجم: امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در نگاه دیگر ادیان و مذاهب

موضوع امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و قیام و انقلاب جهانی او، نه تنها در کتاب‌های شیعه، بلکه در فرهنگ اعتقادی سایر فرقه‌های اسلامی نیز بیان گردیده و درباره آن به طور گسترده گفتگو شده است. آنان نیز به وجود و ظهور مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که از دودمان پاک پیامبر و از فرزندان حضرت فاطمه زهراست معتقدند. برای آشکار شدن میزان باور اهل سنت به مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف باید به آثار دانشمندان بزرگ ایشان مراجعه کرد.

نکته قابل توجه اینکه، بعضی از علمای اهل سنت در مقام دفاع از عقیده مهدویت و رد منکران این عقیده، کتاب و مقاله نوشته‌اند و با بیانات علمی و شواهد روائی، جریان امام مهدی را از امور قطعی و غیرقابل انکار دانسته‌اند.

گفتنی است که اعتقاد به ظهور مصلح و منجی که در پایان دنیا ظهور کرده و جهان را پر از عدل و داد خواهد کرد؛ یک اعتقاد جهانی و همگانی است و پیروان راستین همه ادیان آسمانی بر اساس تعالیم کتاب‌های دینی خود، منتظر قیام آن موعود بزرگ هستند. در کتاب‌های مقدس زبور، تورات، انجیل و نیز کتاب‌های هندوها و زرتشتیان و برهمنیان به ظهور منجی بزرگ جهان اشاره شده است.

البته هر ملتی برای او لقبی مخصوص گفته‌اند. زرتشتیان او را به نام «سوشیانس» یعنی نجات دهنده جهان و مسیحیان به نام «مسیح موعود» و یهود به نام «سرور میکائیلی» می‌شناسند.

فصل ششم: غیبت امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف و علل آن

غیبت

پس از اینکه با شخصیت منجی بزرگ عالم و تحقق بخش آرمان آدم تا خاتم و آخرین ذخیره الهی حضرت حجة بن الحسن عجل الله تعالی فرجه الشریف آشنا شدیم، اکنون درباره غیبت آن یگانه دوران که بخش مهمی از زندگی آن حضرت است، سخن می‌گوییم.

مفهوم غیبت

اولین نکته قابل طرح، آن است که غیبت به معنی «پوشیده بودن از دیدگان» است نه حاضر نبودن. بنابراین در این بخش، سخن از دوره‌ای است که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از چشمان مردمان غایب است و آن‌ها او را نمی‌بینند و این در حالی است که آن بزرگوار در بین مردم حضور دارد و در میان ایشان زندگی می‌کند.

درباره حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف غیبت به دو گونه روی می‌دهد: آن بزرگوار در مواردی از دیدگان پنهان است و در مواردی دیگر دیده می‌شود، ولی شناخته نمی‌گردد؛ اما در هر حال در میان مردم حضور دارد.

پیشینه غیبت

غیبت و نهان زیستی، پدیده‌ای نیست که برای اولین بار و تنها درباره آخرین حجت پروردگار روی داده باشد؛ بلکه از روایات فراوان استفاده می‌شود که تعدادی از پیامبران بزرگ الهی، بخشی از زندگی خود را در پنهانی و غیبت بوده‌اند و این امر به جهت حکمت و مصلحت خدایی بوده و نه یک خواسته شخصی و یا مصلحت خانوادگی.

بنابراین غیبت یکی از سنت‌های الهی است که در زندگی پیامبرانی همچون ادریس، نوح، صالح، ابراهیم، یوسف، موسی، شعیب، الیاس، سلیمان، دانیال و عیسی: جریان یافته است و هر یک از آن سفیران الهی به تناسب شرایط سال‌هایی را در غیبت به سر برده‌اند.

فلسفه غیبت

به راستی چرا امام و حجت خدا در پس پرده غیبت قرار گرفته است و کدام علت سبب گردید تا مردم از برکات ظهور او محروم گردند؟

ما ایمان داریم که خداوند عالم، هیچ کار کوچک و بزرگی را جز بر اساس حکمت و مصلحت انجام نمی‌دهد؛ خواه این مصلحت‌ها را بشناسیم یا خیر. و نیز همه رویدادهای خرد و کلان جهان، با تدبیر پروردگار و به اراده او انجام می‌پذیرد، که یکی از مهم‌ترین آن‌ها، حادثه غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است. بنابراین غیبت آن سرور نیز مطابق حکمت و مصلحت است، اگرچه ما فلسفه آن را ندانیم.

البته چه بسا انسانی که همه افعال خداوند را حکیمانه می‌داند و در برابر آن‌ها سر تسلیم فرود می‌آورد، به دنبال دانستن راز و رمز بعضی از رویدادهای عالم باشد تا به سبب علم به فلسفه یک پدیده، آرامش نفس و اطمینان قلبی بیشتری یابد. بنابراین به بحث و بررسی پیرامون حکمت‌ها و آثار غیبت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف می‌پردازیم و به روایات مربوط به آن اشاره می‌کنیم:

تأدیب مردم

وقتی امت نسبت به پیامبر و امام قدر شناسند و وظایف خود را در برابر او انجام ندهند؛ بلکه اوامر او را نافرمانی کنند، رواست که خداوند، پیشوای ایشان را از آن‌ها جدا کند تا به خود آیند و در روزگار غیبت او، ارزش و برکت وجود او را دریابند و در این صورت، غیبت امام به مصلحت امت است؛ گرچه آن‌ها ندانند و درک نکنند.

امام باقر فرمود: «وقتی خداوند همراهی و همنشینی ما را برای قومی خوش ندارد، ما را از میان آن‌ها برگیرد.»

استقلال و نبودن تحت پیمان دیگران

آن‌ها که به دنبال ایجاد یک تحوّل و انقلاب هستند، به ناچار در ابتدای قیام با بعضی از مخالفان، عهد و پیمانی می‌بندند تا بتوانند اهداف خود را دنبال کنند، ولی مهدی موعود عجل الله تعالی فرجه الشریف، آن مصلح بزرگی است که در راه برپایی انقلاب و حکومت عدل جهانی با هیچ قدرت ستمگری سازش نخواهد کرد؛ زیرا که مطابق روایات فراوان او مأمور به مبارزه قاطع و آشکار با همه ظالمان است. به همین جهت تا آماده شدن شرایط انقلاب، در غیبت می‌رود تا مجبور نباشد که با دشمنان خدا عهد و پیمانی ببندد.

آزمایش مردم

امتحان کردن مردم یکی از سنت‌های خداوند است. او بندگان خود را به اسباب گوناگون می‌آزماید تا میزان استواریشان در مسیر حق روشن شود. البته نتیجه امتحان برای خداوند معلوم است ولی در کوره آزمایش‌ها این بندگان هستند که ساخته می‌شوند و به جوهر وجود خود پی می‌برند.

حفظ جان امام

یکی از عواملی که سبب کناره‌گیری پیامبران از قوم خود می‌شد، حفظ جان خویش بود. آن‌ها برای اینکه بتوانند در فرصتی دیگر رسالت خود را به انجام رسانند در شرایطی که مورد تهدید قرار می‌گرفتند مخفی می‌شدند، همان‌گونه که پیامبر اسلام از مکه بیرون رفت و در غار پنهان شد. البته همه این‌ها به دستور و اراده خداوند است.

درباره حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و علت غیبت او نیز در روایات متعدد چنین امری بیان شده است.

هر چند شهادت آرزوی مردان خداست ولی شهادتی مطلوب است که در میدان انجام وظیفه الهی و به صلاح جامعه و دین خدا باشد. اما آن‌گاه که کشته شدن فرد به معنی به هدر رفتن و از دست رفتن اهداف باشد، ترس از قتل، امری عقلی و پسندیده است. کشته شدن امام دوازدهم که آخرین ذخیره الهی است، به معنی فرو ریختن کعبه آمل و آرزوی تمام انبیاء و اولیاء : و تحقق نیافتن وعده پروردگار در تشکیل حکومت عدل جهانی است.

انواع غیبت

با توجه به مطالب گذشته، غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف امری لازم و ضروری بود؛ ولی از آنجا که همه حرکت‌ها و اقدام‌های پیشوایان بزرگ ما، در راستای تقویت پایه‌های ایمان و اعتقاد مردم بود و بیم آن بود که غیبت آخرین حجت الهی، آسیب‌های جدی و غیر قابل جبران به دیانت مسلمین وارد آورد، دوران غیبت با روندی حساب شده و برنامه ریزی دقیق آغاز گردیده و ادامه پیدا کرد.

اینک درباره ویژگی‌های دو دوره کوتاه و بلند غیبت، مطالبی را خواهیم آورد.

غیبت کوتاه مدت

با شهادت امام حسن عسکری در سال ۲۶۰ هجری قمری، دوران امامت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف آغاز شد و از همین زمان، غیبت کوتاه مدت آن گرامی که به «غیبت صغری» معروف است شروع شد و تا سال ۳۲۹ هجری قمری نزدیک به ۷۰ سال ادامه یافت.

مهم‌ترین ویژگی دوره غیبت صغری، آن است که مردم از طریق نمایان خاص با امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در ارتباط بودند و به وسیله آن‌ها پیام‌های آن حضرت را دریافت می‌کردند و پاسخ سؤالات خود را می‌گرفتند. گاهی نیز به واسطه نایبان امام، توفیق شرفیابی به حضور امام خویش را می‌یافتند.

نایبان خاص امام عجل الله تعالی فرجه الشریف که همگی از علما و بزرگان شیعه و برگزیدگان امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بودند، چهار تن هستند که به ترتیب زمان نیابت خود عبارتند از:

۱. عثمان بن سعید عمری؛ وی از آغاز غیبت امام، عهده‌دار نیابت آن حضرت شد و در سال ۲۶۷ هجری قمری درگذشت.

۲. محمد بن عثمان عمری؛ او فرزند نایب اول است که پس از درگذشت پدر به مقام نیابت رسید.

۳. حسین بن روح نوبختی؛ او پس از ۲۱ سال نیابت، در سال ۳۲۶ هجری قمری، بدرود حیات گفت.

۴. علی بن محمد سمري؛ وی در سال ۳۲۹ هجری قمری از دنیا رفت و با مرگ او دوران غیبت صغری پایان گرفت.

غیبت بلند مدت

با وفات آخرین نائب خاص امام دوازدهم در سال ۳۲۹ هجری قمری، دوره غیبت طولانی که به «غیبت کبری» معروف است، آغاز شد و این دوران همچنان ادامه دارد تا روزی که به خواست خداوند ابرهای غیبت، کنار رود و جهان از پرتو مستقیم خورشید فروزان ولایت، بهره‌مند گردد.

در دوره غیبت صغری، شیعیان به وسیله نایبان خاص با امام خود رابطه داشتند و با تکالیف الهی خود آشنا می‌شدند، ولی در دوران غیبت کبری این نوع ارتباط قطع گردیده و مردم مؤمن برای شناخت وظایف دینی خود تنها به نایبان عام آن حضرت که همان عالمان دینی وارسته و مراجع بزرگ تقلید هستند، مراجعه می‌کنند و این جریان، مسیر روشنی است که امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف خود در نامه‌ای به یکی از چهره‌های مورد اعتماد شیعه، ترسیم فرمود. در فرازی از این نامه که توسط دومین نائب خاص امام ابلاغ شد، چنین آمده است:

«وَأَمَّا الْوَأْدُ الْوَقْعَةُ فَارْجِعُوا فِيهَا إِلَى رَوَاهِ حَدِيثِنَا فَإِنَّهُمْ حُجَّتِي عَلَيْكُمْ وَأَنَا حُجَّةُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ»؛ «و اما در مورد رویدادهایی

که (در آینده) رخ خواهد داد (و برای شناخت وظیفه الهی خود در شرایط گوناگون) به راویان حدیث ما (= فقها) رجوع کنید؛ زیرا آن‌ها حجّت من بر شما هستند و من حجّت خدا بر آنان هستم».

نکته‌ای که قابل توجه است، شرایط و خصوصیتی است که رهبری جامعه باید دارا باشد. زیرا که سپردن اختیار امور مردم در دین و دنیا به فرد یا افرادی که عهده دار این مسئولیت بزرگ می‌شوند، باید همراه با دقت نظر و تشخیص صحیح و دقیق باشد. به همین جهت پیشوایان معصوم^۲، ویژگی‌های فوق العاده‌ای را برای مرجع دینی و بالاتر از آن، مقام ولایت امر مسلمین که به «ولی فقیه» معروف است، بیان کرده‌اند.

فوائد امام غایب

یکی از سؤالاتی که در مورد غیبت مطرح می‌شود، این است که وجود امام غائب چه فوایدی دارد که در ادامه به برخی از آن فوائد، اشاره شده است:

۱. امام محور هستی

از نظر شیعه و بر اساس تعالیم دینی، امام، واسطه فیض‌رسانی پروردگار به همه پدیده‌های جهان آفرینش است. او در نظام هستی محور و مدار است و بی وجود او عالم و آدم، جن و ملک و حیوان و جمادی نمی‌ماند.

۲. امید بخشی

از سرمایه‌های مهم زندگی، امید است. امید مایه حیات و نشاط و پویایی است. امید عامل حرکت و اقدام است. وجود امام در عالم، موجب امید به آینده‌ای روشن و سراسر شور و اشتیاق است. شیعه، پیوسته و در طول تاریخ هزار و چهارصدساله، به انواع بلاها و سختی‌ها گرفتار شده است و آنچه به عنوان نیرویی بزرگ و پشتوانه‌ای استوار، او را به ایستادگی و تسلیم نشدن و حرکت و تلاش، واداشته است؛ امید به آینده سبز مؤمنین و دین باوران بوده است.

۳. پایداری مکتب

امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف گرچه در غیبت است، ولی وجود او، عامل جدی برای حفظ مکتب شیعه است. او با آگاهی کامل از توطئه‌های دشمنان، به شیوه‌های مختلف، مرزهای فکری شیعیان را پاسداری می‌کند و آن‌گاه که دشمن فریب‌کار با وسیله‌ها و ابزارهای گوناگون، اصول مکتب و اعتقادات مردم را نشانه می‌گیرد، با هدایت و ارشاد عالمان و برگزیدگان، راه‌های نفوذ او را می‌بندد.

۴. خودسازی

اعمال مردم به نظر امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف می‌رسد و آن بزرگوار از پس پرده غیبت، شاهد و ناظر کارها است. این حقیقت اثر تربیتی بزرگی دارد و شیعیان را به اصلاح کارهای خود، و می‌دارد و از این که در برابر حجت خدا و امام خوبی‌ها به زشتی‌ها و گناهان آلوده شوند باز می‌دارد. البته به هر اندازه توجه انسان به آن معدن صفا و پاکی، بیشتر باشد، آئینه دل و جاننش، صفای بیشتری می‌یابد و این روشنی و زلالی در گفتار و رفتار او آشکارتر می‌گردد.

۵. پناهگاه علمی و فکری

پیشوایان معصوم، معلّمان و مربیان اصلی جامعه هستند و مردم، همواره از سرچشمه زلال معارف ناب آن بزرگواران بهره‌ها برده‌اند. در زمان غیبت نیز، اگرچه دسترسی مستقیم و استفاده همه جانبه از محضر امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف ممکن نیست، ولی آن معدن علوم الهی به راه‌های مختلف، گره از مشکلات علمی و فکری شیعیان باز می‌کند. در دوره غیبت صغری، بسیاری از سؤالات مردم و علما، از طریق نامه‌های امام که به توقیعات مشهور است پاسخ داده می‌شد.

پس از غیبت صغری هم بارها علمای شیعه، مشکلات علمی و فکری خود را با امام خویش مطرح کرده و پاسخ آن را دریافت نموده‌اند.

۶. هدایت باطنی و نفوذ روحانی

امام و حجت خدا وظیفه رهبری و هدایت مردم را به عهده دارد و در تلاش است افرادی را که آماده دریافت نور هدایت او هستند، راهنمایی کند. برای انجام این مأموریت الهی، گاهی آشکارا و بی پرده، با انسان‌ها ارتباط برقرار می‌کند و با گفتار و کردار زندگی‌ساز خود، راه سعادت و بهروزی آن‌ها را نشان می‌دهد و زمانی دیگر با استفاده از قدرت ولایت خود که نیروی غیبی والهی است، در درون قلب‌ها اثر می‌گذارد و با توجهی ویژه و عنایتی خاص، دل‌های آماده را، مایل به خوبی‌ها و زیبایی‌ها می‌کند.

و راه رشد و کمال آن‌ها را هموار می‌سازد. امام غایب از طریق همین هدایت‌ها به کار نیروسازی برای قیام و انقلاب جهانی، همت می‌گمارد.

بدون تردید، امنیت از اصلی‌ترین سرمایه‌های زندگی است. پدید آمدن حوادث گوناگون در عالم، همواره زندگی و حیات طبیعی موجودات را در معرض نابودی قرار داده است و کنترل آفت‌ها و بلاها اگرچه با فراهم آوردن وسائل مادی ممکن است، ولی عوامل معنوی نیز در آن تأثیر فراوانی دارد. در روایات پیشوایان ما، وجود امام و حجت الهی، در مجموعه جهان آفرینش، به عنوان عامل امنیت زمین و اهل آن شمرده شده است.

در جریان شکل‌گیری انقلاب شکوهمند اسلامی ایران و سال‌های پراشتهای دفاع مقدس، بارها لطف و محبت آن امام بزرگوار بر سر ملت و مملکت، سایه افکند و نظام اسلامی و ملت مسلمان و مهدوی را از گردنه توطئه‌های سنگین دشمن، عبور داد.

فصل هشتم: ملاقات و طول عمر حضرت

دیدار یار

از سختی‌ها و تلخی‌های دوره غیبت، دوری شیعیان از مولای خود و محروم ماندن از دیدار جمال آن یوسف بی‌همتاست. با شروع روزگار غیبت، منتظران ظهور، پیوسته در حسرت تماشای آن سرو بلند فضیلت سوخته‌اند و آه فراق از دل کشیده‌اند! البته در دوران غیبت صغری، شیعیان به وسیله نائبان خاص با امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف ارتباط داشتند و بعضی از آن‌ها به فیض حضور آن بزرگوار رسیدند چنان که در این باره نقل‌های فراوانی وجود دارد، ولی در دوره غیبت کبری که روزگار غیبت کامل امام است، رابطه یاد شده قطع گردید و امکان شرف‌یابی به محضر آن حضرت به شکل معمول و از طریق افرادی خاص، منتفی شد. با این حال بسیاری از علما معتقدند که در این زمان نیز، ملاقات با آن ماه منیر امکان دارد و بارها اتفاق افتاده است.

طول عمر

عمر طولانی از نظر عقل و دانش بشری امری غیر ممکن نیست و دانشمندان با مطالعه اجزاء بدن به این حقیقت رسیده‌اند که ممکن است انسان، سال‌های بسیار طولانی زنده بماند و حتی گرفتار پیری و فرسودگی هم نشود.

گذشته از اینکه طول عمر از نظر علمی و عقلی پذیرفتنی است و در گذشته تاریخ، موارد بسیار دارد، در مقیاس قدرت بی‌نهایت خداوند نیز قابل اثبات است. به اعتقاد همه پیروان ادیان آسمانی تمام ذرات عالم در اختیار خداوند است و تأثیر همه سبب‌ها و علت‌ها به اراده او بستگی دارد و اگر او نخواهد، سبب‌ها از تأثیر باز می‌ماند و نیز بدون سبب و علت طبیعی، ایجاد می‌کند و می‌آفریند.

فصل نهم: انتظار

حقیقت انتظار و جایگاه آن

برای «انتظار» معانی گوناگونی گفته‌اند، ولی با دقت و تأمل در این کلمه می‌توان به حقیقت معنی آن پی برد. انتظار، چشم به راه بودن است و این چشم به راهی به تناسب بستر و زمینه آن ارزش پیدا می‌کند و آثار و پیامدهایی دارد. انتظار تنها یک حالت روحی و درونی نیست؛ بلکه از درون به بیرون سرایت می‌کند و حرکت و اقدام را می‌آفریند. به همین دلیل است که در روایات، انتظار به عنوان یک عمل و بلکه بهترین اعمال، معرفی شده است. انتظار به «منتظر» شکل می‌دهد و به کارها و تلاش‌های او جهت خاصی می‌بخشد.

پیامبر اکرم فرمود: «بهترین اعمال امت من، انتظار فرج است».

ویژگی‌های انتظار مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

«انتظار» امری فطری است و برای همگان در هر قوم و آیینی که باشند، وجود دارد؛ اما انتظارهای معمولی که در جریان زندگی افراد و حتی جامعه‌ها وجود دارد، هر اندازه بزرگ و با اهمیت باشد، در مقایسه با انتظار موعود جهانی، کوچک و بی‌مقدار است؛ زیرا که انتظار ظهور او ویژگی‌های خاص خود را دارد:

انتظار مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف انتظاری است که از ابتدای عالم آغاز شده است؛ یعنی از زمان‌های بسیار دور، انبیاء و اولیاء نوید ظهور او را داده‌اند و در زمان‌های نزدیک‌تر، همه امامان ما، آرزوی روزگار دولت او را داشته‌اند.

امام صادق فرمود: «اگر او را درک می‌کردم، تمام عمر به او خدمت می‌کردم».

ابعاد انتظار

انسان از زوایای مختلف دارای ابعاد گوناگون است: از سویی از بُعد نظری و عملی برخوردار است و از سوی دیگر دارای بُعد فردی و اجتماعی است و از زاویه‌ای دیگر، در کنار بُعد جسمی، بُعد روحی و روانی دارد. بدون تردید در همه ابعاد یاد شده نیاز به چارچوب مشخصی است تا در قالب آن راه صحیح زندگی باز شود و مسیرهای انحرافی به روی آدمی بسته گردد. و آن راه درست همان مسیر انتظار است.

انتظار موعود جهانی در همه ابعاد زندگی منتظر تأثیر می‌گذارد. در بعد فکری و نظری که زیر بنای اعمال و رفتار انسان است، باورهای اساسی حیات آدمی را در حصار خود حفظ می‌کند. به بیان دیگر انتظار صحیح می‌طلبد که منتظر، بنیان‌های اعتقادی و فکری خود را تقویت کند تا در دام مکتب‌های انحرافی گرفتار نشود و یا به خاطر طولانی شدن دوره غیبت امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف به چاه یأس و ناامیدی سقوط نکند.

وظایف منتظران

در روایات و بیانات پیشوایان دین وظایف فراوانی برای منتظران ظهور بیان گردیده است که در این جا مهم‌ترین آن‌ها را بیان می‌کنیم:

۱. شناخت امام

پیمودن جاده انتظار بدون شناختن امام منتظر ممکن نیست. استقامت و پایداری در وادی انتظار وابسته به درک صحیح از پیشوای موعود است. بنابراین علاوه بر شناخت امام به اسم و نسب، لازم است نسبت به جایگاه امام، رتبه و مقام او نیز آگاهی کافی بدست آورد.

ابونصر که از خدمت‌گذاران امام حسن عسکری است، پیش از غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به حضور آن حضرت می‌رسد. امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از او می‌پرسد: آیا مرا می‌شناسی؟ پاسخ می‌دهد: آری، شما سرور من و فرزند سرور من هستید! امام می‌فرماید: مقصود من چنین شناختی نبود! ابونصر می‌گوید: (مقصود شما چیست؟) خودتان بفرمایید. امام می‌فرماید: «من آخرین جانشین پیامبر خدا هستم و خداوند به (برکت) من بلا را از خاندان و شیعیانم دور می‌کند.»

امام صادق فرمود: «... در زمان غیبت طولانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف باطل‌گرایان (در اعتقاد و دین خود) به شک و تردید گرفتار می‌شوند. زواره، از یاران خاص امام گفت: اگر آن زمان را شاهد بودم چه عملی انجام دهم؟ امام صادق فرمود: ... و این دعا را بخوان: اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ نَفْسَكَ فَاِنَّكَ اِنْ لَّمْ تُعَرِّفْنِيْ نَفْسَكَ لَمْ اَعْرِفْ نَبِيَّكَ اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ رَسُوْلَكَ فَاِنَّكَ اِنْ لَّمْ تُعَرِّفْنِيْ رَسُوْلَكَ لَمْ اَعْرِفْ حُجَّتَكَ اَللّٰهُمَّ عَرِّفْنِيْ حُجَّتَكَ فَاِنَّكَ اِنْ لَّمْ تُعَرِّفْنِيْ حُجَّتَكَ ضَلَلْتُ عَنْ دِيْنِيْ.»

آنچه تا کنون مطرح شد، معرفت نسبت به جایگاه امام در مجموعه نظام هستی است. او حجت پروردگار و جانشین به حق پیامبر و پیشوای همه مردم است که اطاعت او بر همگان واجب است؛ چرا که اطاعت از او همان اطاعت از خداست.

۲. الگوپذیری

وقتی معرفت به امام و جلوه‌های زیبای رفتاری آن بزرگوار به دست آمد، سخن از پیروی و الگو گرفتن از آن مظهر کمالات، به میان می‌آید.

به راستی آن کس که در تقوا، عبادت، ساده زیستی، سخاوت، صبر و همه فضائل اخلاقی دنباله رو امام و مراد خویش است، چه رتبه بلندی نزد آن رهبر الهی خواهد داشت و آنگاه که به حضور مقدسش بار یابد چه سربلند و سرافراز خواهد بود؟!

آیا جز این است که منتظری که در طلب زیباترین پدیده عالم است، خود را به خوبی‌ها می‌آراید و از زشتی‌ها و رذائل اخلاقی دوری می‌کند و در مسیر انتظار همواره مراقب افکار و اعمال خویش است؟! و گرنه افتادن به دام بدیها رفته رفته فاصله او و معشوق خوبان را زیادتر خواهد کرد و این حقیقتی است که در بیان هشدار دهنده آن امام موعود آمده است: «فَمَا يَحْسِبُنَا عَنْهُمْ إِلَّا مَا يَتَّصِلُ بِنَا مِمَّا نَكْرَهُهُ وَلَا نُؤْتِرُهُ مِنْهُمْ»، «هیچ چیز ما را از شیعیان جدا نکرده است، مگر آن‌چه از کارهای ایشان که به ما می‌رسد؛ اعمالی که خوشایند ما نیست و از شیعیان انتظار نداریم!»

۳. یادِ امام

آن‌چه منتظران را در کسب معرفتِ امام و پیروی از آن بزرگوار یاری می‌دهد و پایداری در راه انتظار را به دنبال دارد؛ پیوستگی و ارتباط مداوم با آن طیب جان‌ها است.

به راستی وقتی آن امام مهربان امت، همیشه و همه‌جا به حال شیعیان خود نظر دارد و لحظه‌ای آن‌ها را از یاد نمی‌برد آیا رواست که دلدادگان روی او به دنیا و تعلقات آن سرگرم شوند و از آن عزیز، غافل و بی خبر بمانند؟ یا راه و رسم دوستی و محبت آن است که در همه حال او را بر خود و دیگران مقدم بدارند. وقتی بر سجاده دعا می‌نشینند، از او آغاز نمایند و برای سلامتی و فرج آن حضرت دعا کنند که آن بزرگوار خود فرمود: «برای تعجیل فرج بسیار دعا کنید که فرج شما در همان است.»

۴. وحدت و همدلی

از وظایف تک تک افراد قبیله انتظار که بگذریم، جمعیت منتظران نیز باید برنامه‌ای داشته باشند که در راستای اهداف امام و حجت الهی باشد. به بیان دیگر اجتماع منتظر لازم است که تلاش و حرکت خود را در مسیر رضایت رهبر موعود قرار دهد. بنابراین جامعه منتظر بر آن است که پیمان خود با امام را به انجام رساند تا زمینه مناسب برای ظهور دولت مهدوی فراهم شود.

امام عصر در یکی از بیانات خود به چنین جمعیتی این‌گونه بشارت داده است:

«اگر شیعیان ما که خداوند آنان را در راه اطاعتش یاری دهد، در وفای پیمانی که از ایشان گرفته شده، یک‌دل و مصمم باشند؛ البته نعمت دیدار، از آنان به تأخیر نمی‌افتد و سعادت ملاقات ما برای آن‌ها با معرفت کامل و راستین به ما، تعجیل می‌گردد.»

و آن عهد و پیمان همان است که در کتاب خدا و سخنان نمایندگان خدا آمده است.

جامعه منتظر باید بکوشد که در همه ابعاد زندگی اجتماعی، الگوی سایر اجتماعات باشند و همه زمینه‌های لازم برای ظهور منجی موعود را فراهم کنند.

آثار انتظار

روحیه انتظار، آن هم با ویژگی‌های منحصر به فرد و جایگاه بی نظیر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نه تنها سکون و سردی را به دنبال ندارد، بلکه بهترین عامل حرکت و پویایی است.

انتظار، در منتظر غوغایی مبارک و حرکتی هدف دار پدید می‌آورد و هر چه منتظر، به حقیقت انتظار، نزدیک تر شود، سرعت حرکت او به سوی مقصد بیشتر خواهد شد. در پرتو انتظار، آدمی از خود محوری رهایی می‌یابد و خود را جزئی از جامعه اسلامی می‌بیند؛ بنابراین می‌کوشد تا جامعه را در حد توان خود به صلاح و درستی نزدیک کند و وقتی جامعه‌ای از عناصری این چنین با هویت تشکیل یابد، اجتماعی در جهت ترویج فضیلت‌ها پدید می‌آید و حرکت عمومی به سوی اقامه خوبی‌ها، شکل می‌گیرد.

پاداش منتظران

خوشا حال آنان که چشم به راه خوبی‌ها نشسته‌اند! چه بزرگ است پاداش آنان که به انتظار موعود جهانی روزگار می‌گذرانند و چه شکوهمند است، رتبه و مقام آنان که منتظر حقیقی قائم آل محمد هستند!

امام صادق فرمود: «خوشا به حال شیعیان قائم ما (اهل بیت)، آن‌ها که در دوران غیبت او، ظهورش را انتظار دارند و در ایام ظهورش سر به فرمان او می‌آورند؛ آن‌ها دوستان خدایند که هیچ ترس و اندوهی برای ایشان نخواهد بود.»

امام باقر فرمود: «روزی پیامبر در حضور گروهی از اصحاب خود فرمود: خدایا برادران مرا به من نشان ده! و این جمله را دو بار فرمود: اصحاب حضرت گفتند: ای رسول خدا آیا ما برادران تو نیستیم؟!»

فرمود: خیر، شما اصحاب من هستید و برادران من قومی هستند در آخرالزمان؛ که به من ایمان می‌آورند و حال آنکه هرگز مرا ندیده‌اند! خداوند آن‌ها را به اسم خود و پدرانشان به من معرفی کرده است. استواری هر یک از ایشان در دین خود از کندن خارهای گون در شب تاریک و به دست گرفتن آتش گداخته، سخت تر است. آن‌ها مشعل‌های هدایت هستند که خداوند آن‌ها را از فتنه‌های تیره و تار نجات می‌بخشد.»

امام باقر فرمود: «روزگاری بر مردم می‌آید که امامشان غایب خواهد بود؛ پس خوشا حال آنان که در آن زمان بر امر (ولایت) ما استوار بمانند. به راستی که کمترین پاداش آن‌ها این است که حضرت پروردگار آن‌ها را ندا می‌دهد که: ای بندگان من، به سر من (و امام غایب) ایمان آوردید و او را تصدیق کردید، پس شما را بشارت باد به پاداش نیکوی من، شما به حقیقت بندگان من هستید. اعمال شما را می‌پذیرم و از خطاهای شما می‌گذرم و به (برکت) شما باران را بر بندگانم نازل می‌کنم و بلا را از ایشان می‌گردانم و اگر شما (در میان مردم) نبودید، حتماً عذاب خود را (بر مردم گنهکار) می‌فرستادم.»

امام کاظم فرمود: «خوشا به حال شیعیان ما، آنان که در زمان غیبت قائم ما به ریسمان دوستی ما، چنگ زنند و بر دوستی، و بیزاری از دشمنانمان استوار بمانند. آن‌ها از ما هستند و ما از آن‌ها. آن‌ها به پیشوایی ما راضی شدند (و امامت ما را پذیرفتند) و ما نیز به شیعه بودن آن‌ها راضی و خشنود شدیم. خوشا به حال ایشان! به خدا قسم اینان در قیامت با ما و در رتبه و درجه ما خواهند بود.»

فصل دهم: شرایط و علایم ظهور

جهان در آستانه ظهور

امام صادق به یکی از یاران خود فرمود: «هنگامی که بینی ظلم و ستم فراگیر شده، قرآن فراموش گشته و از روی هوا و هوس تفسیر گردیده، اهل باطل بر اهل حق پیشی گرفته، افراد با ایمان سکوت اختیار کرده، پیوند خویشاوندی بریده شده، چاپلوسی فراوان گشته، راه‌های خیر بدون رهرو و راه‌های شر مورد توجه قرار گرفته؛ حلال، حرام شده و حرام مجاز شمرده شده؛ سرمایه‌های عظیم در راه خشم خدا (و فساد و ابتذال) صرف گردیده، رشوه خواری در میان کارکنان دولت رایج شده، سرگرمی‌های ناسالم چنان رواج پیدا کرده که هیچ کس جرأت جلوگیری آن را ندارد، شنیدن حقایق قرآن بر مردم گران آید؛ اما شنیدن باطل سهل و آسان باشد، برای غیر خدا به حج خانه خدا بشتابند، مردم سنگ‌دل شوند (و عواطف بمیرد)، اگر کسی اقدام به امر به معروف

و نهی از منکر کند به او توصیه می‌کنند که این کار وظیفه تو نیست، هر سال فساد و بدعتی نو پیدا شود (هرگاه دیدی اوضاع مردم اینگونه شده)؛ مراقب خویش باش و از خدا نجات و رهایی از این وضع ناهنجار را بخواه (که فرج نزدیک است)».

تصویر سیاه از دوران پیش از ظهور، چهره غالب آن دوره است؛ چرا که در همین روزگار هستند دین باوران حقیقی که بر عهد خود با خداوند استوار می‌مانند و مرزهای اعتقاد خود را پاس می‌دارند و در فساد محیط حل نمی‌شوند و سرنوشت خود را به فرجام زشت دیگران پیوند نمی‌زنند. و این‌ها از بهترین بندگان خدا و شیعیان امامان نور هستند که در روایات فراوان مورد تمجید و ستایش قرار گرفته‌اند.

آن‌چه در روایات فراوان به آن تصریح شده است، پر شدن جهان از ظلم و ستم است و این به معنی ظالم شدن همه انسان‌ها نیست؛ بلکه همچنان راه خدا، رهروان خود را خواهد داشت و عطر فضیلت‌ها در محیط‌های گوناگون به مشام خواهد رسید. بنابراین، جهان پیش از ظهور اگرچه دوران تلخی است، ولی به دوره شیرین ظهور پایان می‌گیرد و اگر چه روزگار فساد و ستمگری است؛ اما پاک بودن و دیگران را به خوبی‌ها دعوت کردن از وظایف حتمی منتظران است و در تعجیل فرج آل محمد تأثیر مستقیم دارد.

زمینه‌های ظهور و علائم آن

ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف شرایط و نشانه‌هایی دارد که از آن‌ها به عنوان زمینه‌های ظهور و علائم آن یاد می‌شود؛ تفاوت این دو آن است که زمینه‌ها در تحقق ظهور تأثیر واقعی دارند، به گونه‌ای که با فراهم شدن آن‌ها ظهور امام اتفاق می‌افتد و بدون آن‌ها ظهور نخواهد بود. ولی علائم در وقوع ظهور نقشی ندارند، بلکه تنها نشانه‌هایی هستند که به وسیله آن‌ها می‌توان به اصل ظهور و یا نزدیک شدن آن پی برد.

با توجه به تفاوت یاد شده به خوبی می‌توان دریافت که زمینه‌ها و شرایط نسبت به علائم و نشانه‌ها از اهمیت بیشتری برخوردارند؛ بنابراین لازم است که بیش از آنکه به دنبال علائم باشیم، به زمینه‌ها توجه کنیم و در حد توان خود در تحقق آن‌ها بکوشیم.

زمینه‌های ظهور

هر انقلاب و رویداد اجتماعی به زمینه‌ها و شرایط آن بستگی دارد؛ همان‌گونه که انقلاب اسلامی ایران نیز با فراهم آمدن مقدمات آن به پیروزی رسید. قیام و انقلاب جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که بزرگ‌ترین حرکت جهانی است، نیز پیرو همین اصل است و بدون تحقق زمینه‌ها و شرایط آن به وقوع نخواهد پیوست.

مقصود از این سخن آن است که تصور نشود امر قیام و حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از روابط حاکم بر جهان آفرینش مستثنی است و حرکت اصلاحی آن بزرگوار از راه معجزه و بدون اسباب و عوامل عادی به سرانجام می‌رسد. بلکه بر اساس تعالیم قرآن و پیشوایان معصوم علیهم السلام، سنت الهی بر این قرار گرفته که امور عالم از مجرای طبیعی و علل و اسباب عادی انجام گیرد.

البته سخن فوق بدین معنی نیست که در قیام بزرگ مهدوی، امدادهای غیبی و آسمانی وجود نخواهد داشت، بلکه مقصود آن است که در کنار امدادهای الهی، زمینه‌ها و عوامل و شرایط عادی نیز باید فراهم شود.

با این مقدمه، ابتدا باید زمینه‌های ظهور را بشناسیم و سپس در راه تحقق آن‌ها گام برداریم.

مهم‌ترین زمینه‌های قیام و انقلاب جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف چهار چیز است که هر یک را جداگانه مورد بررسی قرار می‌دهیم:

الف. طرح و برنامه

روشن است که هر قیام و حرکت اصلاحی به دو برنامه نیاز دارد:

۱. برنامه‌ای جامع برای مبارزه با ناهنجاری‌های موجود از طریق سازماندهی نیروها.

۲. قانونی کامل و متناسب با همه نیازهای جامعه که ضامن تمام حقوق فردی و اجتماعی در یک نظام عادلانه حکومتی باشد و حرکت رو به رشد اجتماع را برای رسیدن به وضعیت آرمانی، ترسیم کند.

ب: رهبری

در همه قیام‌ها، نیاز به رهبر از ابتدایی‌ترین ضرورت‌های قیام شمرده می‌شود و هر چه قیام وسیع‌تر و دارای اهداف بلندتری باشد، نیاز به رهبری توانا و متناسب با آن اهداف بیشتر احساس می‌شود.

در مسیر مبارزه جهانی با ظلم و ستم و حاکمیت عدالت و مساوات در کره زمین وجود رهبری آگاه و توانا و دلسوز که از مدیریتی صحیح و قاطع برخوردار باشد، رکن اصلی و اساسی انقلاب است. حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که عصاة انبیاء و اولیاء است به عنوان رهبر قیام بزرگ، زنده و حاضر است. او تنها رهبری است که به دلیل ارتباط با عالم غیب، به همه هستی و روابط موجود در آن آگاهی کامل دارد و داناترین انسان‌های زمان خویش است.

ج. یاران

یکی دیگر از زمینه‌ها و شرایط لازم برای تحقق ظهور، وجود یاورانی شایسته و لایق برای پشتیبانی از قیام و انجام کارهای حکومت جهانی است. بدیهی است، وقتی انقلابی جهانی به وسیله رهبری آسمانی روی می‌دهد، یاورانی متناسب با آن می‌خواهد و این‌گونه نیست که هر کس ادعای یآوری کند، بتواند در آن میدان، حضور یابد.

ویژگی‌های یاران:

۱. معرفت و اطاعت

یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف از شناخت عمیق نسبت به خداوند و امام خود برخوردارند و با آگاهی کامل در میدان حق حضور یافته‌اند.

شناخت و اعتقاد آنان نسبت به امام نیز در ژرفای وجودشان ریشه دوانیده و سراسر وجودشان را فرا گرفته است؛ این شناختی فراتر از دانستن نام و نشان و نسب امام است. معرفت به حق ولایت امام و جایگاه بلند او در مجموعه هستی است و این همان معرفتی است که آن‌ها را سرشار از محبت او کرده و مطیع و گوش به فرمان او قرار داده است؛ زیرا که می‌دانند سخن امام سخن خدا و اطاعت از او اطاعت از خداست.

پیامبر در توصیف آن‌ها فرموده است: «آنها در اطاعت از امام خویش می‌کوشند».

۲. عبادت و صلابت

یاوران مهدی در عبادت از پیشوای خود الگو گرفته‌اند و روزها و شب‌ها را با ذکر شیرین حق سپری می‌کنند و همین ذکر خداست که از آنان مردانی آهنین ساخته است که هیچ چیز صلابت و استواری آن‌ها را در هم نمی‌شکند.

امام صادق فرمود: «آنان مردانی هستند که گویا دل هایشان پاره‌های آهن است».

۳. جان نثاری و شهادت طلبی

معرفت عمیق یاران، نسبت به امام مهدی، دل‌های آن‌ها را مملو از عشق به امام می‌کند؛ بنابراین در میدان رزم، او را چون نگینی در میان می‌گیرند و جان خود را سپر بلای او می‌کنند.

امام صادق فرمود: «یاران مهدی) در میدان رزم، در اطراف او می‌چرخند و با جان خود از او محافظت می‌کنند.»

و نیز فرمود: «آنها آرزو می‌کنند که در راه خدا به شهادت برسند.»

۴. شجاعت و دلیری

یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مانند مولایشان افرادی شجاع و مردانی پولادین هستند. امام علی در وصف آنها فرمود: «همه آنها شیرانی هستند که از بیشه‌ها بیرون شده‌اند و اگر اراده کنند، کوه‌ها را از جا می‌کنند.»

۵. صبر و بردباری

بدیهی است که مبارزه علیه ظلم جهانی و برقراری حکومت عدل جهانی با رنج و مشقت‌های فراوان همراه است و یاوران امام در راه تحقق آرمان‌های جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مشکلات و ناگواری‌ها را به جان می‌خرند، ولی از سر اخلاص و تواضع، عمل خود را ناچیز می‌شمارند.

امام علی فرمود:

«آنها گروهی هستند که به خاطر صبر و بردباری در راه خدا، بر خداوند منت نمی‌گذارند. و از این که جان خویش را تقدیم آستان حضرت حق می‌کنند، به خود نمی‌بالند و آن را بزرگ نمی‌شمارند.

۶. اتحاد و همدلی

امام علی در توصیف همدلی و اتحاد یاران امام، چنین فرمود: «ایشان یکدل و هماهنگ هستند.»

این یکدلی به سبب آن است که خودخواهی‌ها و خواسته‌های شخصی در وجود آنان نیست. آنها با اعتقادی صحیح در زیر یک پرچم و برای یک هدف، قیام می‌کنند و این خود یکی از عوامل پیروزی آنها بر جبهه مقابل است.

۷. زهد و پارسایی

امام علی در وصف یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف فرمود: «او از یارانش بیعت می‌گیرد که طلا و نقره‌ای نیندوزند و گندم و جویی ذخیره نکنند.»

آنان اهداف بلندی دارند و برای آرمانی بزرگ برخاسته‌اند و مادیات دنیا نباید آن‌ها را از اهداف و آرمان‌ها باز دارد. بنابراین آن‌ها که با دیدن زرق و برق دنیا، چشم‌هایشان خیره می‌شود و دل‌هایشان می‌لرزد، در میان یاوران ویژه امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف جایی ندارند.

د: آمادگی عمومی

در مقاطع مختلف تاریخ امامان معصوم، این حقیقت مشاهده می‌شود که مردم آمادگی لازم برای استفاده بهتر از حضور امام را نداشتند. آنان در زمان‌های گوناگون فیض محضر معصوم را قدر ندانستند و از زمزم جاری هدایتهای او آنچنان که بایسته بود، بهره نبردند. خداوند متعال آخرین حجت حق را پنهان کرد تا هر زمان که آمادگی عمومی برای پذیرش او فراهم شد، ظاهر شود و همگان را از سرچشمه معارف الهی سیراب سازد.

بنابراین وجود آمادگی از شرایط بسیار مهم برای ظهور مصلح موعود است و به وسیله آن حرکت اصلاحی آن حضرت به نتیجه مطلوب خواهد رسید.

پس امر ظهور زمانی است که همه از عمق جان خواهان عدالت اجتماعی، امنیت اخلاقی و روانی و رشد و شکوفایی معنوی باشند؛ وقتی مردم از بی عدالتی‌ها و تبعیض‌ها خسته شوند و ببینند که آشکارا حقوق ضعیفان به وسیله صاحبان قدرت و ثروت پایمال می‌گردد؛ امکانات مادی در انحصار عده‌ای معدود است و عطش عدالت خواهی به اوج می‌رسد.

علائم ظهور

قیام و انقلاب جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نشانه‌هایی دارد. دانستن این علائم، آثار مهمی در پی خواهد داشت. از آنجا که این نشانه‌ها، نوید بخش فرج مهدی آل محمد است، وقوع هر یک از آن‌ها نور امید را در دل‌های منتظران، پر فروغ تر خواهد کرد و برای معاندان و منحرفان مایه تذکر و هشدار خواهد بود تا از بدی و تباهی دست بردارند.

علاوه بر اینکه آگاهی از اتفاقاتی که در آینده رخ خواهد داد، می‌تواند ما را در برنامه ریزی مناسب برای مواجهه بهتر با آن‌ها یاری دهد، همان‌گونه که این علائم معیار خوبی برای تشخیص مدعیان دروغین مهدویت است؛ بنابراین اگر کسی ادعای مهدویت کرد، ولی قیام او همراه با این علائم نبود، به سادگی می‌توان به دروغ‌گو بودن او پی برد.

در روایات پیشوایان معصوم: علائم فراوانی برای ظهور ذکر شده است که بعضی از آن‌ها پدیده‌های طبیعی و عادی و بعضی غیر عادی و معجزه آسا هستند.

ما از میان این علائم ابتدا آنهایی را که در منابع معتبر بیشتر به صورت برجسته ذکر شده بیان می‌کنیم و در پایان تعدادی از علائم دیگر را به اختصار برمی‌شمیریم.

امام صادق در روایتی فرمود: «[قیام] قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف پنج نشانه دارد: خروج سفیانی، یمانی، ندای آسمانی، کشته شدن نفس زکیه و خسف بیداء.»

اکنون با توجه به این روایت، علائم پنج‌گانه یاد شده را که در روایات متعدد تکرار شده است، توضیح می‌دهیم؛ گرچه تمام جزئیات حوادث مربوط به آن‌ها برای ما روشن نیست.

الف. خروج سفیانی

خروج سفیانی از علائمی است که در روایات فراوان آمده و این‌گونه توصیف شده است: سفیانی مردی از نسل ابوسفیان است که اندکی پیش از ظهور از سرزمین شام قیام می‌کند. او جنایت‌کاری است که از قتل و کشتار هیچ پروایی ندارد و با دشمنان خود به شکل فجیعی رفتار می‌کند.

امام صادق درباره او فرمود: «اگر سفیانی را ببینی، پلیدترین مردم را مشاهده کرده‌ای.»

ب. خَسْفُ بیداء

«خسف» به معنای فرو رفتن و «بیداء» منطقه‌ای میان مکه و مدینه است.

مقصود از «خسف بیداء» این است که سفیانی، لشگری را برای مقابله با امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به سمت مکه گسیل می‌دارد. هنگامی که لشگر او به منطقه «بیداء» رسید به صورتی معجزه آسا در زمین فرو می‌رود.

ج. خروج یمانی

قیام سرداری از سرزمین یمن، یکی دیگر از علائم است که اندکی پیش از ظهور رخ خواهد داد. وی که مردی صالح و مؤمن است علیه بدی‌ها و انحرافات قیام می‌کند و با تمام توان با بدی‌ها و تباهی‌ها مبارزه می‌کند. البته جزئیات حرکت و اقدامات او برای ما چندان روشن نیست.

د. صیحه آسمانی

یکی دیگر از علائمی که پیش از ظهور اتفاق می‌افتد صیحه آسمانی است. این ندای آسمانی که بر اساس بعضی از روایات ندای جبرئیل است در ماه رمضان شنیده می‌شود و از آنجا که قیام مصلح کل، انقلابی جهانی است و همگان منتظر وقوع آن هستند؛ یکی از راه‌های آگاهی مردم جهان از این رویداد همین ندای آسمانی خواهد بود.

امام باقر فرمود: «قیام قائم تحقق نمی‌یابد مگر اینکه ندا دهنده‌ای از آسمان ندایی دهد که اهل مشرق و مغرب آن را بشنوند».

ه. قتل «نفس زکیه»

«نفس زکیه» به معنای شخص به رشد و کمال رسیده و یا انسان پاک و بی‌گناهی است که قتلی انجام نداده است و مقصود از قتل نفس زکیه این است که اندکی پیش از قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شخصیت برجسته و یا بی‌گناهی به دست مخالفان حضرت کشته می‌شود.

علائم فراوان دیگری نیز در روایات ذکر شده است که بعضی از آن‌ها عبارتند از:

خروج دجال (موجودی حیل‌گر و پلید که بسیاری از انسان‌ها را گمراه می‌کند)، خورشید گرفتگی و ماه گرفتگی در ماه مبارک رمضان، آشکار شدن فتنه‌ها و قیام مردی از خراسان.

توضیح و تحلیل این نشانه‌ها در کتاب‌های مفصل، بیان شده است.

فصل یازدهم: ظهور و اهداف حکومت جهانی حضرت

زمان ظهور

یکی از سئوالاتی که همواره ذهن بسیاری از مردم را به خود مشغول کرده، این است که امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف چه زمانی ظهور می‌کند و آیا برای ظهور وقتی تعیین شده است؟

پاسخ این است که بر اساس سخنان پیشوایان دینی زمان ظهور بر مردم مخفی است.

امام صادق در این باره فرمود: «ما نه در گذشته برای ظهور وقتی را تعیین کردیم و نه در آینده وقت تعیین می‌کنیم».

راز پنهان بودن زمان ظهور

چنانکه گفته شد؛ بر اساس ارادهٔ خداوند حکیم زمان ظهور بر ما مخفی است و بدون تردید این مسأله به جهت حکمت‌هایی است که برخی از آن‌ها را می‌آوریم:

۱. تداوم امید

وقتی زمان ظهور پنهان باشد نور امید در دل منتظران همهٔ عصرها باقی خواهد ماند و با این امید پیوسته و مداوم است که می‌توانند در برابر سختی‌ها و فشارهای دوران غیبت مقاومت کنند. به راستی اگر به شیعیان سده‌های گذشته گفته می‌شد که ظهور در زمان شما رخ نمی‌دهد؛ بلکه در آیندهٔ دور اتفاق خواهد افتاد؛ آن‌ها با کدام امید در برابر فتنه‌های روزگار خود مقاومت می‌کردند و چگونه می‌توانستند گذرگاه‌های سخت دوران غیبت را به سلامت پشت سر بگذارند؟

۲. زمینه سازی

بدون تردید انتظار سازنده که از مهم‌ترین عوامل فعالیت و پویایی است، تنها در سایه مخفی بودن زمان ظهور شکل خواهد گرفت؛ زیرا با مشخص بودن زمان ظهور، کسانی که می‌دانند ظهور را درک نمی‌کنند، انگیزه‌ای برای تحرک و زمینه سازی نخواهند داشت و به سکون و رکود روی خواهند آورد.

حال آن‌که با پنهان بودن زمان ظهور، انسان‌های همهٔ عصرها و دوران‌ها به امید این‌که ظهور را در زمان خود ببینند، تلاش می‌کنند تا زمینه‌های ظهور را فراهم کنند و جامعهٔ خود را به جامعه‌ای صالح و پویا تبدیل نمایند.

به علاوه در صورت معین بودن وقت ظهور، چنان‌چه برای مصالحی ظهور در زمان وعده داده شده، رخ ندهد؛ چه بسا افرادی در اصل اعتقاد به امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف دچار تردید شوند.

چگونگی قیام

وقتی ظلم و تباهی چهرهٔ عالم را سیاه و ظلمانی کرده است و آنگاه که ستمگران گسترهٔ زمین را جولانگه بدی‌ها و نامردی‌ها ساخته‌اند و مظلومان جهان، دست یاری خواهی را به آسمان گشوده‌اند؛ ناگهان ندایی آسمانی، سیاهی شب را می‌درد و در ماه خدا (ماه مبارک رمضان)، ظهور موعود بزرگ را بشارت می‌دهد، قلب‌ها به تپش می‌افتد و چشم‌ها خیره می‌گردد! شب پرستان،

مضطرب و هراسان از طلوع صبح ایمان، در پی راه چاره‌ای هستند و منتظران مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، از هر کسی سراغ کوی یار می‌گیرند و برای دیدار او و حضور در زمرة یاوران او سر از پا نمی‌شناسند.

در آن زمان، سفیانی که بر منطقه وسیعی مانند سوریه، اردن و فلسطین سلطه دارد، سپاهی را تجهیز می‌کند تا با امام مقابله کند. لشکر سفیانی که در مسیر مکه به تعقیب امام پرداخته است، در محلی به نام «بیداء»، به کام زمین می‌رود و نابود می‌گردد. پس از شهادت «نفس زکیه» به فاصله کوتاهی، امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف در سیمای مردی جوان در مسجدالحرام ظهور می‌کند؛ در حالی که پیراهن مبارک پیامبر را بر تن دارد و پرچم ایشان را به دست گرفته است. او به دیوار کعبه تکیه می‌زند و در بین رکن و مقام سرود ظهور را زمزمه می‌کند و پس از حمد و ثنای الهی و درود و سلام بر پیامبر و خاندان او می‌فرماید: «ای مردم ما از خدای توانا یاری می‌طلبیم و نیز هر کس از جهانیان را که به ندای ما پاسخ دهد، به یآوری می‌خوانیم.» پس از پایان گرفتن سخنان امام، آسمانیان بر زمینیان سبقت می‌گیرند و گروه گروه فرود می‌آیند و با امام بیعت می‌کنند، در حالی که پیشاپیش آن‌ها فرشته وحی، جبرئیل با امام دست همراهی می‌دهد. آنگاه ۳۱۳ ستاره زمینی که از نقاط مختلف عالم به سرزمین وحی آمده‌اند، بر گرد خورشید تابناک امامت حلقه زده و پیمان وفا داری می‌بندند و این جریان سبز جاری است تا آن‌که ده هزار سرباز جان بر کف، در اردوگاه امام حضور می‌یابند و با آن فرزند پیامبر بیعت می‌کنند. امام با خیل یاوران، پرچم قیام را برافراشته و به سرعت بر مکه و اطراف آن مسلط می‌شوند و سرزمین پیامبر را از وجود نا اهلان، پاک می‌کنند. آنگاه راهی مدینه می‌شود تا سایه عدالت و مهر را بر آن بگسترانند و سرکشان شهر را بر جای خود بنشانند. سپس عازم عراق گشته و شهر کوفه را به عنوان مرکز حکومت جهانی بر می‌گزینند و از آنجا به مدیریت قیام می‌پردازد و برای دعوت جهانیان به اسلام و زندگی در پرتو قوانین قرآن و در هم کوبیدن بساط ظلم و ستم، یاران و سپاهیان نور را به نقاط مختلف عالم گسیل می‌دارد.

امام یک به یک سنگرهای کلیدی جهان را فتح می‌کند؛ زیرا که علاوه بر یاران وفادار و مؤمن، از امداد فرشتگان الهی نیز برخوردار است و مانند پیامبر اسلام از لشکر رُعب و وحشت مدد می‌گیرد و خداوند توانا چنان ترسی از او و یارانش در دل‌های دشمنان می‌افکند که هیچ قدرتی را توان رویارویی با آن حضرت نیست.

امام باقر فرمود: «قائم از ما به وسیله رُعب (وحشت در دل دشمنان) یاری می‌شود.»

گفتنی است، یکی از نقاط جهان که به وسیله سپاه امام فتح می‌شود، بیت المقدس است و پس از آن، واقعه بسیار مبارکی اتفاق می‌افتد که در جریان قیام و انقلاب امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سرنوشت ساز است و جبهه آن حضرت را تقویت می‌کند و آن فرود آمدن حضرت عیسی از آسمان است. حضرت مسیح که به فرموده قرآن، زنده است و در آسمان‌ها به سر می‌برد، به زمین می‌آید و پشت سر امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به نماز می‌ایستد و بدین وسیله فضیلت و برتری

پیشوای دوازدهم شیعیان را بر خود و پیروی خود را از امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به همگان اعلام می‌کند. به دنبال این اقدام حضرت عیسی بسیاری از مسیحیان که جمعیت فراوانی از جهان را تشکیل می‌دهند، به پیشوای شیعیان، ایمان می‌آورند. گویی خداوند، عیسی را برای چنان روزی حفظ کرده است تا چراغ هدایتی برای حق طلبان باشد. در همین راستا امام، الواح تورات تحریف نشده، کتاب مقدس یهود را که در نقاط خاصی از دنیا دفن شده است، خارج می‌کند و یهودیان که نشانه‌های امامت او را در الواح می‌بینند، به آن حضرت ایمان می‌آورند. و پیروان ادیان دیگر نیز با مشاهده این تحول بزرگ و نیز شنیدن پیام حق امام و دیدن معجزات از آن حضرت، گروه گروه به آن حضرت می‌پیوندند و این‌گونه است که وعده حتمی پروردگار محقق می‌گردد و اسلام عزیز همه عالم را می‌گیرد. همان‌گونه که قرآن کریم بشارت داده است: «هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ»؛ «و او خدایی است که پیامبرش را با (دلائل) هدایت و دین حق فرستاد تا (سرانجام) آن را بر همه دین‌ها غالب گرداند، اگرچه مشرکان را خوش نیاید.»

با توجه به تصویری که ترسیم شد، تنها قلدران و ظالمان می‌مانند که حاضر به تسلیم شدن در برابر حق و حقیقت نیستند و این عده در مقابل جریان غالب و اکثریت مؤمنان، تاب مقاومت ندارند و با شمشیر عدالت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به کيفر اعمال ننگین خود خواهند رسید و زمین و اهل آن برای همیشه از شرّ و فساد آن‌ها ایمن خواهد شد.

فصل دوازدهم: حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

ما در این فصل در چهار محور بحث خواهیم کرد:

۱. اهداف حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف

از آنجا که هدف از آفرینش مجموعه بزرگ هستی، کمال و نزدیکی هر چه بیشتر انسان به منبع همه کمالات یعنی حضرت حق تعالی است و برای نیل به این آرمان بزرگ، باید ابزار و وسائل آن فراهم گردد، حکومت جهانی امام عصر در پی فراهم آوردن اسباب تقرب الی الله و برداشتن موانع از این مسیر است. البته انسان از دو بُعد جسم و جان ترکیب یافته است و نیازهای او نیز به دو بخش مادی و معنوی تقسیم می‌شود بنابراین برای رسیدن به کمال لازم است در هر دو جهت، حرکتی سنجیده و حساب شده داشته باشد و «عدالت» که ره آورد بزرگ حاکمیت الهی است، ضامن سلامت رشد انسان در سیر مادی و معنوی است.

بنابراین، اهداف حکومت امام دوازدهم عجل الله تعالی فرجه الشریف در دو محور رشد معنوی و اجرای عدالت و گسترش آن قابل طرح است.

۲. برنامه‌های حکومت جهانی حضرت

پس از آشنایی با اهداف حکومت، باید به بررسی برنامه‌های حکومت، برای رسیدن به هدف‌های مذکور بپردازیم تا ضمن شناخت مسیر فعالیت‌ها در دوران سبز ظهور، الگویی برای دوران پیش از ظهور ترسیم شود و آنان که به انتظار منجی بزرگ عالم هستند، با روش‌های حکومتی و برنامه‌های اجرایی امام عصر آشنا گردیده و خود و جامعه را برای پیمودن چنان راهی آماده کنند.

با استفاده از روایات فراوانی که دربارهٔ دوران حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف موجود است، سه محور عمده برنامه‌های آن حکومت عبارتند از: برنامه‌های فرهنگی، برنامه‌های اجتماعی و برنامه‌های اقتصادی.

به بیان دیگر جامعه بشری که به خاطر دوری از تعالیم ناب قرآن و سیره پیشوایان دینی، به انحطاط فرهنگی گرفتار شده است، لازم است در پرتو یک انقلاب فرهنگی بزرگ، به دامن قرآن و عترت بازگردانده شود.

همچنین لزوم یک «برنامه جامع اجتماعی» به آن جهت است که زخم‌های گوناگون پیکر اجتماع، التیام گیرد و برنامه‌های صحیحی که ضامن حیات واقعی جامعه و برخورداری همگان از حقوق الهی و انسانی است، به جای روش‌های ظالمانه که جامعه را به هرج و مرج و فساد و تباهی و از بین رفتن حقوق ضعیفان کشانیده است، قرار گرفته و اجرا گردد.

برای فراهم شدن زمینه‌های تعالی فرهنگی و رشد اجتماعی، برنامه اقتصادی نیز ضرورت دارد تا ضمن آن از تمامی امکانات مادی زمینی به شکل عادلانه و در بستر مناسب استفاده شود. به بیان دیگر اینکه با بهره‌گیری بهینه از مواهب طبیعی، رشد اقتصادی و تأمین معیشت برای همه طبقات و در همه محیط‌ها امکان پذیر گردد.

الف. برنامه فرهنگی

در حکومت جهانی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف تمامی فعالیت‌های فرهنگی، در راستای رشد و تعالی علمی و عملی مردم خواهد بود و با جهل و نادانی در همه زمینه‌ها مقابله خواهد شد.

مهم‌ترین محورهای جهاد فرهنگی در حکومت حق عبارتند از:

۱. احیاء کتاب و سنت

۲. گسترش معرفت و اخلاق

۳. نهضت علمی

۴. مبارزه با بدعت ها

ب. برنامه های اقتصادی

از شاخصه های یک جامعه سالم، اقتصاد سالم است. اگر از منابع ثروت در جامعه به درستی استفاده شود و امکانات تولید و توزیع در اختیار عده ای خاص نباشد؛ بلکه حکومت به همه قشرها توجه کرده و برای همه امکان بهره گیری از سرمایه ها را فراهم کند، جامعه ای ساخته می شود که امکان رشد معنوی نیز در آن بیشتر است. در قرآن کریم و روایات معصومین : نیز به جنبه اقتصادی و بهینه سازی وضع معیشتی مردم توجه شده است. بنابراین در حکومت قرآنی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، برای اقتصاد جهان برنامه جامعی تدوین شده است که بر اساس آن اولاً امر تولید سامان می یابد و از منابع طبیعی و مواهب خدایی بهترین بهره برداری می شود و ثانیاً ثروت به دست آمده، به شکل عادلانه بین همه طبقات توزیع می گردد؛ لذا برنامه های زیر در حکومت حضرت وجود دارد:

۱. بهره وری از منابع طبیعی

۲. توزیع عادلانه ثروت

۳. عمران و آبادانی

ج. برنامه های اجتماعی

یکی از ابعاد اصلاح ساختار جامعه بشری، پرداختن به برنامه های اجتماعی است. در حکومت دادگستر بزرگ عالم، برای سامان بخشی اجتماع، برنامه هایی بر اساس تعالیم قرآن و سنت اهل بیت : در نظر گرفته شده است که به سبب اجرای آن ها محیط زندگی، زمینه ای آماده برای رشد و تعالی افراد خواهد بود. در جهانی که تحت حاکمیت الهی است، خوبی ها ترویج می شود و از بدی ها نهی می گردد و با بدکاران برخورد قانونی می شود و نیز حقوق اجتماعی افراد به مساوات پرداخت می شود و عدالت اجتماعی به معنی واقعی آن پیاده می گردد.

برنامه‌های اجتماعی موارد زیر را شامل می‌شود:

۱. احیاء و گسترش امر به معروف و نهی از منکر

۲. مبارزه با فساد و رذائل اخلاقی

۳. اجرای حدود الهی

۴. عدالت قضایی

۳. دستاوردهای حکومت

در حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف اهداف، هدف‌هایی واقعی و اصیل است که ریشه در عمق وجدان‌های بشر دارد و همگان در آرزوی رسیدن به آن بوده‌اند و برنامه‌ها نیز بر اساس تعالیم قرآن و سنت معصومین: تنظیم گردیده و در تمامی بخش‌ها ضمانت اجرائی برای آن‌ها وجود دارد؛ بنابراین دستاوردهای این انقلاب عظیم، بسیار چشم‌گیر و قابل توجه است و در یک جمله باید گفت: دستاوردهای حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف پاسخ‌گوی تمام نیازهای معنوی و مادی بشر است که خداوند متعال در وجود انسان به امانت نهاده است.

در اینجا با توجه به روایات برخی از این دستاوردها را بیان می‌کنیم:

۱. عدالت فراگیر

۲. رشد فکری و اخلاقی و ایمانی

۳. اتحاد و همدلی

۴. سلامت جسمی و روانی

۵. خیر و برکت فراوان

۶. ریشه کن شدن فقر

۷. حاکمیت اسلام و نابودی کفر

۴. ویژگی‌های حکومت

در بخش‌های قبل درباره اهداف، برنامه‌ها و دستاوردهای حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سخن گفته شد. در پایان به برخی از ویژگی‌های حکومت، مانند قلمرو حکومت و مرکز آن، مدت حکومت و روش کارگزاران و معرفی آن‌ها و نیز سیره رهبر بزرگ حکومت، می‌پردازیم.

قلمرو حکومت و مرکز آن

تردیدی نیست که حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف حکومتی جهانی است؛ زیرا که او موعود همه بشریت و تحقق بخش آرزوهای همه انسان‌هاست. بنابراین آن‌چه از زیبایی‌ها و خوبی‌ها در سایه حکومت او به وجود آید سراسر زمین را فرا خواهد گرفت. این حقیقتی است که روایات فراوان، شاهد آن است.

و اما مرکز حکومت جهانی حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، شهر تاریخی کوفه است که در آن زمان وسعت زیادی خواهد یافت، به گونه‌ای که شهر نجف را که در چند کیلومتری کوفه است، شامل می‌شود و به همین دلیل است که در بعضی روایات، کوفه و در بعضی دیگر نجف به عنوان مرکز حکومت نام برده شده است.

امام صادق در ضمن روایتی طولانی فرمود:

«مرکز حکومت او (حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف) شهر کوفه خواهد بود و محل قضاوت او مسجد (بزرگ) کوفه.»

مدت حکومت

پس از اینکه عالم بشریت یک دوره بسیار طولانی از حاکمیت ظلم و ستم را پشت سر گذاشت، جهان با ظهور آخرین حجت پروردگار به سوی حاکمیت خوبی‌ها خواهد رفت و حکومت به دست حاکمان و نیکان قرار خواهد گرفت و این وعده حتمی خداوند است.

حکومت خوبان که با فرمان‌روایی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف آغاز می‌شود تا پایان عمر دنیا ادامه خواهد یافت و دیگر روزگار ظلم و ظالمین تکرار نخواهد شد.

در سخنی که پیش از این از پیامبر نقل شد آمده است که خداوند بزرگ حاکمیت آخرین پیشوای معصوم را به پیامبر اسلام بشارت می‌دهد و در پایان می‌افزاید:

«پس از آنکه مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف به حکومت رسید، دولت او را دوام خواهیم بخشید و پیوسته تا قیامت، روزگار (و حاکمیت زمین) را در دست اولیاء و دوستان خود دست به دست خواهیم کرد».

روایاتی که مدت حکومت حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را بیان می‌کند، بسیار گوناگون است. گذشته از اینکه علت این همه اختلاف در روایات، روشن نیست. پیدا کردن مدت واقعی حکومت از میان این روایات، کاری دشوار است. اما بعضی از علمای شیعه با توجه به فراوانی و شهرت روایات ۷ سال، این نظر را انتخاب کرده‌اند.

و بعضی دیگر گفته‌اند: مدت حکومت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف ۷ سال است؛ ولی هر سال از سال‌های حکومت حضرت، مطابق روایات به اندازه ۱۰ سال از سال‌های ماست.

سیره حکومتی امام

هر حاکمی در حکومت و بخش‌های مختلف مدیریت خود، شیوه‌ای مخصوص دارد که این خود از مشخصه‌های حکومت اوست. امام موعود و مهدی منتظر نیز وقتی حکومت جهان را به دست گیرد، در تدبیر نظام جهانی خود روش و متد خاصی دارد.

گرچه در ضمن مباحث گذشته به گوشه‌هایی از شیوه عملکرد آن حضرت اشاره شد، ولی به جهت اهمیت موضوع مناسب است که در این مجال به گونه مستقل به آن بپردازیم و در زلال سخنان پیامبر اکرم و امامان معصوم: شیوه حکومتی امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف را بهتر و بیشتر بشناسیم.

آنچه در ابتدا باید بر آن تأکید شود، این است که روایات، یک تصویر کلی از سیره آن بزرگوار به دست داده است و آن عبارت است از اینکه سیره امام مهدی، همان سیره و روش پیامبر بزرگ اسلام است و آن گونه که پیامبر در زمان خود با جاهلیت بشری در همه ابعاد آن مبارزه کرد و اسلام ناب که ضامن سعادت دنیا و آخرت است را بر محیط خود حاکم کرد، حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف نیز با ظهور خود با جاهلیت جدید که دردناکتر از جاهلیت قدیم است برخورد خواهد کرد و ارزش‌های اسلامی و الهی را بر ویرانه‌های جاهلیت مدرن، بنا خواهد کرد.

از امام صادق درباره سیره حضرت مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف سؤال شد، فرمود:

«يَصْنَعُ كَمَا صَنَعَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ يَهْدِمُ مَا كَانَ قَبْلَهُ كَمَا هَدَمَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ أَمْرَ الْجَاهِلِيَّةِ وَيَسْتَأْنِفُ الْإِسْلَامَ جَدِيداً»؛

«امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف مانند پیامبر اسلام عمل خواهد کرد (و) همان گونه که پیامبر آن چه از روش جاهلیت (در میان مردم مرسوم) بود، از میان برد، همین گونه روش های جاهلی پیش از ظهور خود را نابود خواهد ساخت و اسلام را از نو پی ریزی خواهد کرد.»

فصل سیزدهم: رجعت

یکی از حوادث مهم هنگام ظهور، موضوع رجعت و بازگشت نیکان و بدان به دنیاست که از جمله عقاید شیعه است و در آثار اسلامی از گذشته تا حال بحث های فراوانی درباره آن بیان گردیده است.

مفهوم رجعت

رجعت در لغت به معنی بازگشت است و در فرهنگ دینی مقصود از آن عبارت است از: بازگشت حجت های الهی و امامان معصوم : و گروهی از مؤمنان خالص و کفار و منافقان به عالم دنیا؛ یعنی ایشان به امر خداوند بار دیگر زنده می شوند و به دنیا بر می گردند و این، دورنمایی از رستاخیز است که پیش از قیامت در همین عالم اتفاق می افتد.

فلسفه رجعت

امام باقر در ضمن روایتی که درباره رجعت آمده است، فرموده اند:

«مؤمنان بر می گردند تا عزیز شوند و چشمان آنان روشن گردد و تبهکاران بر می گردند تا خداوند آن ها را خوار کند.»

درست است که جایگاه اصلی برای پاداش و کیفر انسان ها، عالم آخرت است، ولی خداوند اراده فرموده است که بخشی از اجر و کیفر آن ها را در همین دنیا عملی کند.

هدف دیگر از رجعت، برخورداری مؤمنان از سعادت یاری حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان گردیده و این مهم در ضمن دعاها مطرح شده است.

جایگاه رجعت در متون دینی

رجعت از عقاید مسلم شیعه است که پشتوانه آن، ده‌ها آیه قرآن و صدها روایت از پیامبر و ائمه معصومین : است. محدث بزرگ، مرحوم شیخ حرّ عاملی در کتاب خود (ایقاظ)، ۵۲۰ حدیث درباره رجعت نقل کرده است و مرحوم مجلسی می‌فرماید: «اگر احادیث رجعت متواتر نباشد، دیگر در هیچ موردی نمی‌توان ادعای تواتر کرد.» متواتر به روایاتی می‌گویند که تعداد روایت کنندگان آن‌ها به قدری زیاد است که احتمال اجتماع آن‌ها بر دروغ را غیر ممکن می‌سازد.

رجعت، در قرآن و روایات

در آیات متعددی از قرآن، آشکارا جریان بازگشت افرادی از مردگان به دنیا مطرح شده است و روایات زیادی از اهل بیت : در تفسیر این آیات وارد شده است.

از نمونه‌های بسیار روشن رجعت و بازگشت به دنیا جریان عزیر است. او پس از این که صد سال مرده بود، به اراده الهی زنده شده و به دنیا بازگشت و سالیان زیادی زندگی کرد.^۱

نمونه قرآنی دیگر در مورد رجعت، آیه ۵۶ سوره بقره است: «ثُمَّ بَعَثْنَاكَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ»؛ «آن‌گاه شما را پس از مرگتان برانگیختیم تا شاید سپاس‌گزار باشید.»

این آیه در مورد هفتاد نفر از برگزیدگان قوم موسی ^۷ است که همراه آن حضرت به کوه طور رفتند تا گفتگوی موسی با خداوند را ببینند و گرفتن الواح از جانب خدا را شاهد باشند. وقتی گفتگوی موسی را با خدا دیدند گفتند: «ای موسی ما به تو ایمان نمی‌آوریم مگر اینکه خداوند را آشکارا ببینیم»

موسی آن‌ها را از این خواسته بی‌جا و غیرممکن باز داشت، ولی آن‌ها اصرار کردند و سرانجام به صاعقه الهی گرفتار شده و همگی مردند. موسی از این واقعه ناراحت شد و نسبت به پیامدهای آن در میان بنی اسرائیل نگران بود، بنابراین از خداوند خواست که آن‌ها را به زندگی برگرداند. درخواست او پذیرفته شد و مطابق آیه یاد شده خداوند آن‌ها را به زندگی دنیا برگردانید، به گونه‌ای که طبق روایتی از امام علی علیه السلام، این عده به خانه‌های خود بازگشتند و مدتی زندگی کردند و صاحب فرزند شدند و پس از رسیدن اجلشان، از دنیا رفتند.

در آیه ۹۵ سوره انبیاء آمده است:

«وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ»؛ «ممتنع است - باز آمدن به دنیا - بر مردم شهری که آن را هلاک کردیم که آن‌ها بر نمی‌گردند».

این آیه نیز از مهم‌ترین دلیل‌های رجعت است، زیرا در قیامت همهٔ مردمان و از جمله اقوام هلاک شده به عذاب الهی بر می‌گردند. این حقیقت در روایات متعدد بیان گردیده است.

رجعت در ادعیه و زیارات

قابل ذکر است که موضوع رجعت در دعاها و زیاراتی که از امامان معصوم : نقل شده نیز مطرح گردیده است. در زیارت جامعه کبیره که از امام هادی روایت شده، می‌خوانیم:

«معتترف بکم، مؤمن بپایبکم، مصدق برجعتکم، منتظر لامرکم»؛ «ای امامان و حجت‌های خدا) من به شما [و امامت شما] اعتراف می‌کنم و بازگشت شما را [به این دنیا] باور دارم و رجعت شما را تصدیق می‌کنم و امر شما را انتظار می‌کشم.»

در بعضی از زیارت‌های مخصوص به حضرت مهدی، از جمله زیارت آل یاسین نیز این موضوع با صراحت بیان گردیده است.

ویژگی‌های رجعت

از میان روایات فراوان می‌توان این مطالب را دربارهٔ رجعت بیان کرد:

۱. رجعت از روزهای بزرگ و مهم عالم است که از آن در قرآن به «ایام الله» [= روزهای خدا] یاد شده است.

امام صادق علیه السلام فرمود:

«ایام الله سه روز است: روز قیام قائم عجل الله تعالی فرجه الشریف، روز رجعت و روز قیامت».

۲. اعتقاد به رجعت از نشانه‌های شیعیان اهل بیت است.

امام صادق فرمود: «از ما نیست کسی که به رجعت ما ایمان نداشته باشد.»

۳. رجعت برای همه مردم نیست؛ بلکه مخصوص مؤمنان خالص و کفار و منافقان خالص است.

۴. از جمله مؤمنان رجعت کننده، پیامبران و امامان معصوم : هستند و اولین امامی که در زمان رجعت و پس از امام مهدی حکومت عدل جهانی را برعهده می گیرد، حضرت امام حسین است که سال های بسیار حکومت خواهد کرد.

۵. برای همه مومنان و منتظران واقعی ظهور مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف که پیش از ظهور آن عزیز از دنیا رفتند، امکان رجعت به دنیا و یاری آن امام وجود دارد.

از امام صادق روایت شده: «هر کس چهل بامداد، خدا را با [دعای] عهد بخواند از یاوران قائم خواهد بود و اگر پیش از ظهور آن حضرت بمیرد، خداوند او را از قبرش بیرون آورد [و قائم علیه السلام را یاری دهد]...».

۶. کفار و منافقان هرگز به میل و اراده خود به دنیا باز نمی گردند، بلکه از روی اجبار به رجعت تن می دهند، ولی رجعت مؤمنین طبق روایات، اختیاری به نظر می رسد.

رجعت کنندگان

براساس روایات، گروه پیامبران و امامان معصوم :، مؤمنان خالص و نیز کفار خالص، جزء کسانی اند که در زمان رجعت، به این دنیا باز می گردند.

۱. رجعت پیامبران و امامان :

الف) روایاتی که بطور عام از بازگشت پیامبران و ائمه : سخن به میان آورده اند، مثل کلام امام صادق ^۷ در تفسیر آیه شریفه «إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ»؛ که حضرت فرمودند:

«به خدا سوگند، این آیه در زمان رجعت، عملی خواهد شد. آیا نمی دانید که پیامبران : در دنیا یاری نشدند و کشته شدند و نیز ائمه : کشته شدند، اما این یاری و پیروزی در رجعت تحقق خواهند یافت.»

ب) روایاتی که با ذکر عدد، رجعت انبیاء را یاد آور شده است. امام صادق می‌فرماید: هنگامی که امام حسین همراه با یاران شهیدش رجعت می‌کنند، هفتاد نفر از پیامبران نیز با او رجعت می‌نمایند؛ چنان‌که با موسی بن عمران هفتاد نفر از پیامبران همراه بودند.

ج) روایاتی که بطور خاص از رجعت بعضی از پیامبران و امامان : با ذکر نام آنان، سخن به میان آورده‌اند.

امام صادق می‌فرماید: «همانا دانیال و یونس : هر دو در زمان رجعت امیرالمؤمنین ^۷ به دنیا باز می‌گردند و اقرار به رسالت پیامبر می‌نمایند و همراه آنان هفتاد نفر برانگیخته می‌شوند.»

امام زین العابدین می‌فرماید: «یرجع الیکم نبیکم و امیرالمؤمنین و الائمة»؛ «پیامبر شما و امیرالمؤمنین و امامان معصوم : به سوی شما مجدداً باز می‌گردند.»

د) روایاتی که از بازگشت افراد صالح از امت‌های گذشته و امت اسلام، خبر داده‌اند. براساس این روایات از میان امت‌های پیشین رجعت اصحاب کهف و مؤمن آل فرعون، نام برده شده است. همچنین از میان اصحاب پیامبر و ائمه : افرادی مثل: سلمان فارسی، مقداد، مالک اشتر، ابو دجانة انصاری، مفضل بن عمر، عبدالله بن شریک عامری، اسماعیل بن جعفر، حارث، عقیل، جبیر و ... نام برده شده است.

فصل چهاردهم: آسیب شناسی مباحث مهدویت

برای هر فرهنگ و مجموعه معرفتی ممکن است آفت‌هایی روی دهد که مانع رشد و بالندگی آن فرهنگ باشد. فرهنگ دینی نیز گاهی به آفت‌هایی گرفتار می‌شود که حرکت رو به کمال آن را کند می‌کند و بحث «آسیب شناسی دینی» عهده دار شناختن آن آفت‌ها و شیوه مقابله با آن‌هاست.

آسیب‌های فرهنگ مهدویت، مواردی است که غفلت از آن‌ها موجب سستی اعتقاد مردم و به ویژه جوانان نسبت به اصل وجود امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف و یا ابعاد مختلف شناخت آن بزرگوار است و گاهی نیز سبب گرایش به افراد یا مجموعه‌های منحرف می‌گردد. بنابراین آشنایی با این آسیب‌ها، منتظران آن امام بزرگ را از کج‌روی در اعتقاد و عمل حفظ خواهد کرد.

ما در این جا مهم ترین آسیب های فرهنگ مهدویت را در عنوان هایی جدا از یکدیگر مورد بحث قرار می دهیم:

برداشت های غلط

از آسیب های مهم در فرهنگ مهدویت، تفسیرها و برداشت های نادرست از موضوعات این فرهنگ اسلامی است. تحلیل نادرست و ناقص از روایات، به دریافت غیر صحیح می انجامد که چند نمونه از آن را بیان می کنیم.

۱. برداشت غلط از مفهوم «انتظار» سبب شده است که بعضی گمان کنند که چون اصلاح جهان از فسادها به دست امام عصر عجل الله تعالی فرجه الشریف خواهد بود، ما در برابر تباهی ها و ناهنجاری ها هیچ وظیفه ای نداریم و بلکه ممکن است گفته شود که برای نزدیک شدن ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، باید برای ترویج بدی ها و زشتی ها در جامعه اقدام کنیم! این اندیشه نادرست در مقابل دیدگاه قرآن و اهل بیت : است که امر به معروف و نهی از منکر را از وظایف حتمی هر مسلمان می داند.

۲. بعضی افراد از ظاهر برخی از روایات این گونه برداشت کرده اند که هر قیامی قبل از قیام امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف، محکوم و مردود است؛ بنابراین در برابر قیام و انقلاب شکوهمند اسلامی ایران که قیامی بر ضد طاغوت و استکبار و در جهت برقراری احکام الهی بوده است، موضع نادرستی گرفته اند.

در پاسخ باید گفت که اجرای بسیاری از احکام اسلامی، مانند اقامه حدود و قصاص و نیز جهاد با دشمنان و مبارزه فراگیر با فساد جز با تشکیل حکومت اسلامی ممکن نیست، بنابراین تلاش برای برقراری نظام اسلامی کاری پسندیده و مورد قبول است و نهی از قیام در بعضی از روایات به معنی شرکت در قیام های باطل که انگیزه الهی ندارد و یا قیام هایی که بدون توجه به شرایط و زمینه های لازم انجام می گیرد و یا حرکت هایی که به عنوان قیام مهدوی شروع می گردد، است؛ نه اینکه هر انقلاب و حرکتی که در مسیر اصلاح جامعه است، مردود شمرده شود.

۳. یکی دیگر از برداشت های غلط در فرهنگ مهدویت، نشان دادن چهره خشونت آمیز از امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف است.

بر خلاف تصور بعضی افراد که می اندیشند امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف با شمشیر عدالت، دریایی از خون به راه می اندازد و بسیاری را از دم تیغ عبور می دهد؛ امام عصر مظهر رأفت و رحمت پروردگار است و مانند پیامبر بزرگوار اسلام ابتدا همگان را با بیان روشن و دلائل آشکار به اسلام و قرآن می خواند و اکثر مردم دعوت آن حضرت را پاسخ می دهند و به او

می‌پیوندند. بنابراین امام تنها با مخالفان سرسخت که آگاهانه از پذیرفتن حق سرباز می‌زنند و جز زبان شمشیر نمی‌فهمند، با سلاح برخورد می‌کند.

استعجال ظهور

یکی دیگر از آسیب‌های جدی در فرهنگ مهدویت، استعجال ظهور است. استعجال به معنی عجله کردن و خواستن چیزی قبل از رسیدن وقت آن و تحقق زمینه‌های لازم برای آن است. انسان‌های عجول به خاطر ضعف نفس و کم ظرفیت بودن، متانت و سکون و آرامش خود را از دست می‌دهند و بدون در نظر گرفتن شرایط، خواهان تحقق پدیده‌ها هستند.

عبدالرحمن بن کثیر گوید:

«خدمت امام صادق نشسته بودم که مهرم داخل شد و عرض کرد: قربانت گردم! به من خبر دهید این امری که در انتظارش هستیم، کی واقع می‌شود؟ امام فرمود: ای مهرم! دروغ گفتند وقت گذاران و هلاک شدند شتاب کنندگان و نجات یافتند تسلیم شدگان.»

در فرهنگ ناب مهدویت و در برخورد با مسئله انتظار امام غایب، انسان منتظر، پیوسته در طلب ظهور است و با تمام وجود و اشتیاق خواستار ظهور است و برای تعجیل امر فرج دعا می‌کند، ولی هرگز عجله نمی‌کند و هر چه غیبت به درازا کشد و انتظار، طولانی شود، باز هم صبر و شکیبایی را از کف نمی‌دهد؛ بلکه علی‌رغم شوق فراوان به ظهور، در برابر اراده پروردگار و خواست او کمال تسلیم را از خود نشان می‌دهد و برای تحقق همه زمینه‌های لازم برای ظهور، می‌کوشد و بردباری می‌کند.

گفتنی است که منشأ استعجال ظهور آن است که نمی‌داند ظهور از سنت‌های الهی است و مانند همه سنت‌ها باید پس از تحقق همه شرایط و زمینه‌ها، انجام گیرد و بنابراین برای وقوع آن عجله می‌کند.

تعیین زمان ظهور

از آسیب‌های فرهنگ مهدویت آن است که بعضی به دنبال تعیین زمان برای ظهور هستند. در حالی که زمان ظهور بر مردم مخفی است و در روایات پیشوایان دینی، از تعیین وقت برای ظهور به شدت نهی شده است و وقت گذاران، دروغ‌گو شمرده شده‌اند.

با این حال، بعضی آگاهانه یا نا آگاهانه، برای ظهور تعیین وقت می‌کنند که کمترین اثر آن احساس یأس و ناامیدی برای کسانی است که این وعده‌های دروغین را باور کرده‌اند، ولی خلاف آن را مشاهده کرده‌اند.

تطبیق علائم ظهور بر مصادیق خاص

در روایات فراوان نشانه‌هایی برای ظهور امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف بیان شده است، اما کیفیت دقیق و خصوصیات آن‌ها روشن نیست و این بستری برای تحلیل‌ها و تفسیرهای شخصی و احتمالی گردیده است و هر از چند گاهی، بعضی در پی تطبیق علائم ظهور بر پدیده‌های موجود بر می‌آیند و بدین وسیله، خبر از نزدیکی ظهور و احتمال قریب الوقوع بودن آن می‌دهند. این جریان نیز از آسیب‌های فرهنگ مهدویت است که گاهی به یأس و ناامیدی از ظهور می‌انجامد. برای مثال وقتی شخصیت سفیانی به فردی خاص که در فلان منطقه است، تفسیر شود و دربارهٔ دجال، تحلیل‌های بی‌دلیل مطرح گردد و به دنبال آن بشارت ظهور در زمانی بسیار نزدیک، به همگان داده شود و پس از طی شدن سالیانی، امام ظهور نکند، عده‌ای به انحراف و اشتباه گرفتار می‌شوند و در اعتقادات صحیح خود دچار تزلزل و تردید می‌گردند.

طرح مباحث غیرضروری

در فرهنگ ناب مهدوی معارف فراوانی است که پرداختن به آن‌ها یک ضرورت شمرده می‌شود و نقش اساسی در جهت آگاهی بخشی به شیعیان دارد و برای ترسیم نحوه عملکرد آن‌ها در زمان غیبت بسیار مهم است.

گاهی افراد و مجموعه‌ها در قالب گفتار و مقاله‌ها و نشریات و حتی کنفرانس‌ها به بحث‌هایی روی می‌آورند که هیچ ضرورتی برای طرح آن‌ها احساس نمی‌شود و بلکه گاهی سبب ایجاد شبهه‌ها و سؤالات انحرافی در ذهن و اندیشهٔ منتظران می‌گردد.

این نکته نیز مهم است که در طرح مباحث مهدویت، جامع نگری لازم است. مقصود این است که در هنگام گفتگو دربارهٔ یک موضوع، مجموعهٔ معارف مهدویت مورد مطالعه قرار گیرد. گاهی بعضی افراد با مطالعه برخی از روایات و بدون در نظر گرفتن روایات دیگر، تحلیل‌های نادرستی از جریان مهدویت بیان می‌کنند.

بنابراین گفتگو دربارهٔ موضوع مهدویت صلاحیت علمی کافی می‌خواهد و آن‌ها که چنین صلاحیتی ندارند، نباید به این میدان وارد شوند و ورود آن‌ها به این عرصه می‌تواند آسیب‌های جبران ناپذیری به فرهنگ مهدویت وارد کند.

مدعیان دروغین

یکی دیگر از آسیب‌های معارف مهدویت، ظهور مدعیان دروغین در این جریان مقدّس است. در طول سالیان غیبت امام مهدی عجل الله تعالی فرجه الشریف افرادی به دروغ ادعا کرده‌اند که با آن حضرت، ارتباط خاص دارند و یا از سوی آن بزرگوار، به مقام نیابت خاص رسیده‌اند.

امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف در آخرین نامه خود به نایب چهارم، تصریح فرموده‌اند:

«تو تا شش روز دیگر از دنیا خواهی رفت، کارهایت را سامان ده و دربارهٔ جانشینی بعد از خود، به هیچ کس وصیت نکن که غیبت کامل فرا رسیده است... و در آینده بعضی از شیعیان من ادعای مشاهده (و ارتباط با من) می کنند. آگاه باشید که هر کس قبل از خروج سفیانی و صیحه (آسمانی) ادعای مشاهده کند، دروغگو است.»

با این بیان روشن، هر شیعه آگاهی وظیفه دارد، مدعیان ارتباط و نیابت خاص را تکذیب کند و راه نفوذ و سودجویی این فرصت طلبان و دنیا خواهان را ببندد.

بعضی از این دروغ‌گویان پا را فراتر نهاده و پس از ادعای نیابت، مدعی مهدویت شده‌اند و در پی این ادعای باطل، مکتب و فرقه‌ای انحرافی را بنیان نهاده‌اند و زمینهٔ انحراف اعتقادی عدهٔ بسیاری را فراهم کرده‌اند که با مطالعهٔ تاریخچهٔ این گروه‌ها روشن می‌شود که بسیاری از آن‌ها با پشتیبانی و حمایت استعمار به وجود آمده و به حیات خود ادامه داده‌اند.

یکی از این فرقه‌های منحرف، فرقهٔ بابیت است که رهبر آن «علی محمد باب»، ابتدا ادعای نیابت امام مهدی را مطرح کرد و پس از آن مدعی شد که همان مهدی موعود است و در نهایت ادعای پیامبری هم کرد! و این فرقه منحرف زمینه شکل گیری فرقه ی ضاله ی «بهائیت» گردید.

بنابراین شیعیان منتظر باید با آگاهی کافی از معارف ناب مهدویت، خود را از دام نیرنگ بازان حفظ کنند و با پیروی از علمای متعهد شیعه در مسیر روشن مکتب گام بردارند.

